

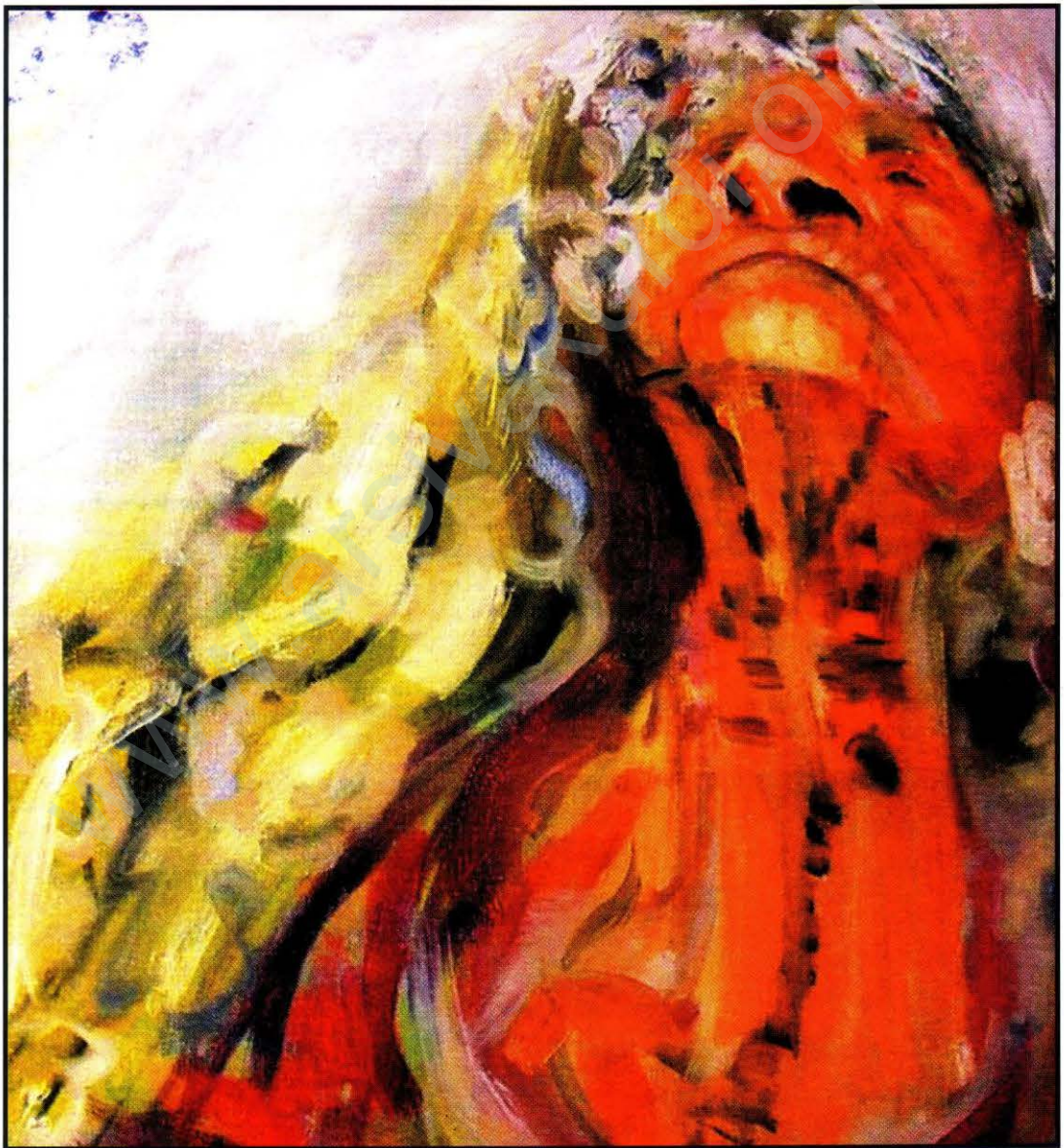
Kovara Buroya Jinên Kurd-Kurdische Frauenzeitschrift

Jiyan

Hejmar/Ausgabe: 34

Meh/Monat: Hezîran-Juni 2003

Biha/Preis: 3

Dokumentationszeitschrift des kurdischen Frauenbüros

Kürt Kadın Bürosu Yayın Organı

JÎYAN

JÎYAN
Buroya Jinên Kurd

Redaksiyon:
Zübeyde, Necla
Belgin

Navnişan:
Alte Feuerwache
Gathe 6
42107 Wuppertal

Tel-Fax:
0202-2831749

E-Mail:
jiyankurd@yahoo.de

Y. Kutluktemur
Stadtsparkasse
Konto Nr: 9269820
BLZ: 330 500 00
Wuppertal

Mercên abonetiye:
Ji bo saleki: 15 €

İÇİNDEKİLER

Biz nerede hata yaptık? Z. Rewşen.....	4-7
Ola Dîya min Zuhre Misto.....	8-9
Ararat diye bir film ve bir itiraf Nazenin.....	10-11
Çocuk yetiştirmek ve biz Müzeyyen Epözdemir	12-13
Silav ji te ra Bavo can! Dîya Azad.....	14-17
Namus cinayetlerine bir bakış Necla Morsünbül.....	18-20
İki yüzlülüğün böylesi Songül Akdağ.....	21-22
Helbest Cîgerxwîn.....	22
Abimden mekup var Yüksel Güner-Çiçek.....	23-24
Ezilmişliğin, susmanın, buzdağına karşı..... Sevda Berçile.....	25
Helbesta Fulkuloî a Kurdî jinê(2) Keça Kurd.....	26-31
Bir Haziran sabahının hissettirdikleri Kejê.....	32-34
Etkinliklerden Haberler Haber Merkezi.....	35

Redaksiyon'dan

Sevgili Okuyucular,

Dünyada hala nahoş olayların geliştiği bir dönemi yaşıyor olmanın burukluğuyla MERHABA! Evet, son sayımızın çıktığı Mart ayından bu yana geçen sürede, dünyada bir çok insanlık dramı yaşandı ve hala da yaşanmaktadır. Deyim yerindeyse, terörün kol gezdiği bir süre oldu bu dönem. Özellikle Ortadoğu, bir can pazarına dönmüş durumda. Filistin halkını sindirme amacıyla, İsrail Yönetimi'nin önce Hamas'ın iki liderini öldürmesi; ardından da sivil halka yönelik uyguladığı saldırı ve baskılar, bütün dünyada yankılandı. Ha keza Irak'ta, ABD ve İngiliz askerlerinin uyguladıkları işkence fotoğraflarının ortaya çıkmasıyla işlenen insanlık suçları, dünyanın gündemini oluşturdu, nefretle kınandı. Bunların hiç bir haklılık gerekçesi ve tasvip edilecek bir yanı yok. Bu tür uygulamaların bedelini en ağır şekilde ödeyen bir halkın kadınları olarak biz, bunları kınıyor ve bundan hareketle, bugüne kadar tüm halklara karşı işlenmiş bu ve benzeri insanlık suçlarının irdeleneceğini ve faillerinin cezalandırılacağını umuyoruz.

ÖÖÖ

Yine, İspanya ve Rusya'da düzenlenen ve onlarca insanın ölümüne neden olan terör saldırıları da, bu geçen sürenin olumsuz bir gelişmesi oldu. Diğer yandan Irak'ta henüz asayişin sağlanamadığı, Türkiye'de ise çıkan yasalara rağmen, Kürtler lehine herhangi bir somut uygulamanın gerçekleşmediği, daha da acısı, kadınların hâlâ „töre cinayeti“ adı altında öldürülmesi gibi insanlık dramlarının yaşandığı bir süreç oldu, bu geçen bu üç ay.

ÖÖÖ

Bütün bunların yanında, geçen bu sürenin asıl gündemini, Kıbrıs'taki referandum oylaması ve sonuçları oluşturdu. 1 Mayıs 2004 gününe kadar, kamuoyunun hemen hemen tek gündemiydi bu. Kimi korkuyla, kimi hevesle önce 24 Nisan'ı, sonra da 1 Mayıs'ı bekledi. Türkiye ve Kıbrıslı Türkler açısından beklenmedik bir sonuç çıktı. Bilinen duruma gelindi. 1 Mayıs için hesaplar yapıldı. AB açısından beklenen an geldi ve 10 ülkenin katılımıyla, AB'nin ülke sayısı 25'e yükseldi. Böylelikle, Avrupa da yeni bir sürece girilmiş oldu.

ÖÖÖ

Bu süreçte elbette olumlu gelişmeler de oldu. 8 Mart ve Newroz'ların nihayet daha az baskı altında -bazı yerlerde yasaklanmakla beraber- kutlanmaları, yeni uyum yasalarının çıkarılması, Anayasanın bir çok maddesinin değiştirilmesi, -tartışmalı da olsa!- özel kanallarda daha sıkça Kürtçe türkülere yer verilmesi gibi alışık olmadığımız ve özlemimizi hep duyduğumuz olumlu gelişmelere de tanık olduk bu dönemde. Ve son olarak da, alay eder gibi bir zamana denk getirildiyse de, TRT'de Kürtçe ve diğer dillerden yayına nihayet karar verilmesi de, ha keza olumlu bir gelişme oldu. Bunların devamının gelmesini ve insan hakları temelinde, gerektiği şekliyle uygulanmasını diliyoruz.

ÖÖÖ

Evet sevgili okuyucular, bu sayımızdaki yazıları da severek okuyacağınızı umuyor, öneri ve eleştirilerinizi bekliyoruz.

Bir başka sayıda buluşmak üzere, sevgiyle kalın!

BİZ NEREDE HATA YAPTIK?

Yaşı 60'ı geçkin M. Bey'i, çok dalgın bir şekilde yürürken gördüm. Yüz ifadesinden, derin yaralar taşıdığı hemen anlaşılıyordu. Hafif sakal bırakmış, yüzü sapsarı kesilmişti. Trafik lambasının yeşil yanmasını beklerken, yanıma ulaştı. „Merhaba M. Bey!“ dedim. Yüzünü bana çevirdi ve sanki bir kaybını bulmuşçasına elime sarıldı.

„Merhaba hocam. Ne büyük bir tesadüf. Daha bir kaç gün evvel, hanımla sizi andık. Zor günler yaşıyoruz hocam. Hatırlar mısınız? 1987'lerde bir kızım sizde okuyordu, öğrencinizdi. Onun başına gelenleri biliyorsunuz. Sığınma evlerinden, sizin yardımınızla kurtarmıştık. Şimdi daha beteri geldi başımıza.“ Işığ geçmiş, karşı kaldırımında ayakta bunları dinlerken, derimin bitmiş olmasına ve kendisini dinlemek için vaktimin oluşuna çok sevindim. Belli ki, yine yardıma ya da teselliye ihtiyacı vardı.

„Ne oldu?“ diye sordum. «Gelinim! Gelinim» dedikten sonra, dolan gözleriyle önce bir yutkundu. Boğazı düğümlenmişti. Ben, herhalde kızını hatırlatmasından olacak ki, gelininin de evden kaçmış olabileceğini hemen anladım.

Z. «Evet» dedim.

«Gelinim evden kaçtı.»

R E W Ş E N „Nereye gittiğini biliyor musunuz?“ diye sordum.

„Öğrendik nereye gittiğini. Sığınma evi midir, kadın evi midir, oraya gittiğini söylediler. Oğlum, öğrendikten sonra kendisini almak üzere, söylenen yere gitti. Vermediler, gelininin orada olmadığını söylediler.

Oğlum tanırsınız. O da sizin öğrencinizdi.“ -Doğru, öğrencimdi. Ama 20 yıl önceydi. O çocukluk halini bile hatırlayamıyorum. Bir kaç yıl evvel çevreden, onun eroinden dolayı okulunu bıraktığını duymuştum. Hatta, bir keresinde annesiyle karşılaştığımda konu etmiş, dert yanmıştı. İşte bu GELİN onun hanımı!-

M. konuşmasını sürdürdü: „Hocam, siz bir şey yapamaz mısınız? Siz o çevreleri, bu sığınma evleri mi, kadın evleri mi, neyse, bunların yöneticilerini iyi bilirsiniz. Onlarla nasıl konuşulacağını, bizden daha iyi bilirsiniz. Bizim gençler, cahildirler. Onlarla konuşmasını bilmezler. Çok kişiyi devreye koyduk, bir sonuca varamadık. Söyle hocam, ne yapabiliriz?«

Doğrusu, olay benim ilgimi çektiği için ve de bu sayede, uzun yıllardan sonra bu sığınma evlerinin ve orada bulunan kadınların konumu hakkında, yeniden bilgi edinme şansım doğacağı için, tereddütsüz yardım etmeye çalışacağımı belirterek, söz konusu Sığınma Evinin adresini almaya çalıştım. Hemen ertesi gün, verilen adrese gittim. Genellikle, telefonda bilgi verilmediği ve bazen de, şahsı görmeden görüşme dahi kabul edilmediği için, bizzat gitmeye ve şansımı denemeye çalıştım. Tesadüfen, yetkililerden biri ordaydı o gün. Kendimi tanıttım, 1987-93 yılları arasında çalıştığım bir kadın kuruluşuyla, o yıllarda yürüttüğümüz bazı ortak çalışmalarını hatırlattım. Şimdi de, bir kadın kuruluşunda çalıştığımı ve bazı sorunlar için, kendilerine ve önerilerine gereksinim duy-

duğumu belirtmek, bir randevu istedim. Oradaki bayan, bir başka odaya girip biraz beklettikten sonra bana iki gün sonrası için randevu verdi. Bu arada ben, sözkonusu gelinden özellikle söz etmemeye çalıştım. Zaten bana, bilgi de veremezlerdi. Bunun bilincindeydim.

Randevu günü gittim. İki bayan karşıladı. Fotoğraf makinası, kaset vb. bir şeyimin olup olmadığını sorduktan ve yasak olduğunu belirttikten sonra, içeriye aldılar.

Benim asıl amacım, genel bilgiler edinmekti. Ama bilgi alabilmek için de bir yol bulmalıydım. Önce KOMJIN'i tanıtmaya çalıştım, kendilerine broşür verdim. Kürt ve Türk kadınlarının benzer sorunlar yaşadıklarını ve aile yapıları ile gelenek ve göreneklerin kızlar üzerindeki etkilerini anlatmaya çalıştım. Çevremizde zor durumda olan bir çok genç kız ve kadının bulunduğunu, onlara bir yer tavsiye etmeden önce, kendileriyle bizzat görüşmeyi ve bilgi edinmeyi uygun bulduğumu belirttim. Bu anlattıklarımın etkilendikleri kanısına vardıldıktan sonra, kendilerine sorular yönelttim. Amacım, beni ciddiye almalarını ve muhatap almalarını sağlamaktı zaten. Yoksa, gerçekten oraya birilerinin gitmesini önerme gibi bir derdim yoktu. Onların yönelttikleri bir kaç sorudan sonra,

ben de öğrenmek istediklerim doğrultusunda sorular sordum. Bir buçuk saatlik bir görüşmenin sonunda ortaya çıkan tablo, son 5-6 yıl içerisinde, kendilerine başvuranların büyük çoğunluğunun, "ithal gelinler" olduğunu gösteriyordu. Bunların yanı sıra, aile içi şiddete mağruz kalan orta yaşlı kadınlar ve genç kızlar, fuhuşa ka-

pılmış olup, o ortamdaki kurtulmak isteyenler, eroinmanlar vb. nedenlerle gelenler vardı.

Binadan çıktuktan sonra, bir an 80'li yılları ve 90'lı yılların ilk dönemlerindeki tabloyu anımsadım. O dönem, bir çok kadın henüz kendileri gelin durumundaydı. Çok az bir kesim de, yeni yeni kaynana, kayınpeder adayydı. O dönem, birinci kuşağın ülkede bıraktıkları, ancak sonradan yanlarına aldıkları 1-16

yaş grubu çocuk ve gençlerin, Almanya'ya akın ettiği bir dönemdi.

Gençlik ve Sığınma Evleri, buranın yaşamına uyum sağlamada zorluk çeken; "özgürlük" ve "eşitlik" kavramlarını kendilerince değerlendiren, Alman hemcinsleriyle aynı şekilde yaşamaları gerektiğini düşünen; bu olmayınca da düş kırıklığına uğrayan ve çareyi evden kaçmakta bulan genç kızların, çokça başvurdukları yerlerdi.

Kadın Sığınma Evleri, kocalarının daha sonra buraya aldirıp, çeşitli tehditler savurarak, baskı altına aldıkları eşlerin; aile içi şiddeti bugünkünden çok daha fazla yaşayan ve konumları itibariyle ayrılmayı bir türlü göze alamayan kadınların, sığınma yer-

leri olmuştu. -Zira, ayrılmaları halinde Almanya'yı terketme ve oturma haklarını yitirmekten, burayı terk etme durumunda ülkedeki aileleri tarafından kabul edilmemekten veya öldürülmekten, toplum içerisinde tecrit edilmek ve suçlu görülmekten korkuluyordu. Hâlâ da yer

**Evlenmek isteyen
erkeğin yaşı, tipi,
huyusuyu hiç
önemli değil.
Avrupa'da mı yaşıyor?
Yeterli bulunuyor.
Burada işsizmiş,
esrar-uyuşturucu
kullanıyormuş,
önemi yok.
Erkek açısından,
„nasıl olsa, Türkiye'de
hangi kıza talip olsa,
koşa koşa gelir“
mantiği, mutsuzluğun ilk
adımı oluyor malesef.**

yer bu korkular taşınmakta! Bu nedenle o dönemde, gençlik ve kadın sığınma evlerine sığınanların nitelikleri, benzerlikler olmakla beraber, bugünkünden farklıydı. Okumayazması olmayan, vasıfsız ve işsiz, Almanca bilmeyen, kendisine yardımcı olabilecek bir kişi bulamayan, ürkek ve kimsesiz kadınlardı o kadınlar. Bu yollara başvuran genç kızların da aradıkları ve düşledikleri, farklıydı.

Evet, gençlik ve kadın sığınma evleri, gizemli yapılarıyla halk arasında çok konuşulan kurumlar! Mağdur olduğunu düşünenlerin başvurduğu, kiminin takdir; kiminin tenkit ettiği kurumlar!

Yetkili bayanların anlatımına göre, kendilerine sığınanların yüzde 90'ını genç evliler oluşturuyor. Genç kızların sayısı da azımsanmayacak boyutta. Buraya başvuran kadınlar, hemen güvenli olabilecekleri başka şehirlere gönderiliyor. Başka şehirlerden de kendilerine gönderiliyorlar. Bu kadınlar, diğer mağdur kadınlarla aynı evi paylaşmaya başlıyorlar. Kendilerine sığınanların, kaçış nedenleri iyice araştırılıyor. Onların zaruri ihtiyaçları karşılanıyor, mahkemeleri takip ediliyor, psikolojik problemleri için doktorlar temin ediliyor, tedavileri yaptırılıyor, bu yapılırken de gözetim altında götürülüp getiriliyor.

Terk edilen kocaların bir bölümü ise, suçu genellikle sığınma evlerinde aramayı tercih ediyor ve incinmiş gururlarını, görevlilere tehditlerde bulunmakla gidermeye çalışıyor.

Peki, bu kadınlar veya kızlar, neden evden kaçıyorlar?

Sayıları, son yıllarda giderek yükselen söz konusu gelinler, ne yazık ki, hala ilkel ve feodal yöntemlerle evlendirilmektedirler. Evlenmek isteyen erkeğin yaşı, tipi, huyusuyu hiç önemli değil. Avrupa'da mı yaşıyor? Yeterli bulunuyor. Burada işsizmiş, esraruyuşturucu kullanıyormuş, önemi yok. Erkek açısından, *„nasıl olsa, Türkiye'de hangi kıza talip olsa, koşa koşa gelir“* mantığı, mutsuzluğun ilk adımı oluyor malesef.

Kızlarını veren aileler ise, Almanya'ya gelin vermekle, kendilerinin de maddi durumlarının düzeleceği, kızlarının rahat bir yaşam sürdüreceği inancıyla, damat adayını araştırma ihtiyacını dahi duymuyorlar. Aralarında yaş farkı varmış, kültürleri ayrı, uyşamazlarmış, hiçbir önem taşıyor. "Kadın, katlanmak ve yuvasını ayakta tutmak zorundadır" düşüncesi hakim.

Yalnız aileler değil, kendi istemleriyle bu tür evliliği kabul eden gelinlerin de hemen hemen hepsi, aynı yaklaşımla buraya geliyorlar. Geldikten sonra da, umduklarını bulamıyor, düş kırıklığına uğruyorlar. Yabancı bir ülkede tedirgin, ürkek boyun eğmeye başlıyorlar. Kimi, boyun eğiyor, kimi zorluklara direnmeye çalışıyor. Direnemeyen ne yapıyor? İşte böyle yerleri bir şekilde öğrenip, oralara sığınma-ya çalışıyor. Kimi de ruhsal

Şiddet, cinsel taciz, Alman gençlerinin hayatlarına özenme, gençlerin ve özellikle de genç kızların sığınma evlerinde bulunma gerekçeleridir.

Kendilerine özgür bir yaşam kurma hayaliyle buralara gelip, daha sonra umduğunu bulamadığı için, buradan da kaçıp, fuhuşa sürüklenenlerin sayısı az değil.

Sığınma evlerinin, en çok zorlandıkları bir durummuş bu.

bunalımlara girerek, hastanelere düşüyor. Evet, bu da çok önemli bir durum. Bugün, sinir hastalıklarının kur yerleri ve hastanelerde bulunanların ezici çoğunluğunu, bu ithal gelinler ve da-

matlar oluşturuyor. İthal damatların evden kaçmalarına neden olmadığına göre, onlar da hastanelere düşmekte ve tedavi görmek-

teler. Onların da durumu aslında pek iç açıcı değil. Ancak onlar, suçlanmaz, dışlanmazlar. İşte ayrıcalıkları!

Aslında, bu durumu da ayrıca irdelemek ve yazmak gerekir. Elbette ki, onların da sıkıntıları var. Ama bu da ayrı bir konu. İleride çıkacak sayılarımızda, bu konu hakkında düşüncelerini yazıya dökebilecekleri, özellikle de bir erkek arkadaş çıkarsa çok sevinirim. Burada, kendilerine çağrıda bulunuyorum. Başta ithal damatlar olmak üzere, tüm erkeklerin sıkıntılarını tanımak, duymak isterim!

Konumuza gelelim.

Genç kızların kaçış nedenleri:

Şiddet, cinsel taciz, Alman gençlerinin hayatlarına özenme, gençlerin ve özellikle de genç kızların sığınma evlerinde bulunma gerçekçileridir. Kendilerine özgür bir yaşam kurma hayaliyle buralara gelip, daha sonra umduğunu bulamadığı için, buradan da kaçıp, fuhuşa sürüklenenlerin sayısı az değil. Sığınma evlerinin, en çok zorlandıkları bir durummuş bu.

Yıllar öncesi çokça değinilen bu konuyu, bugün yeniden dile getirmemin amacı, elbette ki bu yerlerin reklamını yapmak değil; böyle algılanmasın! Tam tersine, bundan ders çıkarılmasıdır.

Yapılacak evliliklerin, sağlıklı bir temelde ele alınması, yanlışlıklardan vazgeçilmesini sağlamaktır amacım. Her şeyden önce, ailelerin bu konuda çok iyi düşünmeleri gerektiğine, çiftlerin gerçekten uyum sağlayabileceklerine kanaat getirildikten sonra, evlilik girişimlerinde bulunulması gerektiğine inanıyorum.

Anne ve babaların, bu konuda baskıcı veya zorlayıcı olmaktan kaçınmaları gerek. Hatta, gençlerin birbirlerini tanımalarına ve sağlıklı karar vermelerine yardımcı olmaları gerek. Evli çiftlere karşı sabırlı ve anlayışlı olmak; içinde bulunduğumuz dönemin hassasiyetini unutmamak gerek. Çünkü, son dö-

nemlerde bu tür evliliklerin, doğurduğu sonuçlara

bakıldığında, gerçekten dejenere olmuş bir aile yapısı ve vahim olayların çoğaldığını görüyoruz. Bu konuda anne ve babalara çok görev düşüyor!

Gelinlere gelince, her şeyin istedikleri gibi olmadığını görmekle; hemen yıkılmamaları ve direnmeleri gerek. Hepimizin yerine gelmeyen istemleri olmuştur. Biz, nice zorlukları aşmak için yüzyıllar boyu mücadele veren bir halkın kadınlarıyız. Bu zorlukları da aşacağımıza inanmalıyız. Bu, erkekten daha direngen bir özellik taşıyan tüm kadınlar için de geçerli.

Ayrıca, Almanca'yı mutlaka öğrenmeli, çevredeki sosyal etkinliklere katılmalı, boş zamanları değerlendirmeye çalışmalı. Şimdiki genç kadınlarımızın hemen hemen hepsi, okuma-yazma bildiklerine göre, yıllar öncesi genç kadınlardan farklı olduğunu ve bunu değerlendirmesi gerektiğini unutmamalı!

Ha! **"M. Bey'in gelini ne oldu?"** diyeceksiniz.

M. Bey'in gelini de, bu ithal gelinlerden. Sığınma Evi yöneticilerine, böyle bir kadının kendilerine sığınmış olduğunu duyduğumu, onu tanıdığımı söylemekle yetinmiştim. Ardından da, bu insanlara nasıl yardımcı olabileceğini sorarak, belki bir ipucu yakalayabileceğimi düşünmüştüm. Sadece burada olmadığını ve kendi kontrollerinde olduğunu, kocasının kendilerine karşı takındığı tavırlardan rahatsız olduklarını belirtmişlerdi.

Aradan geçen bu iki ay zarfında, aile ile yaptığım görüşmelerden, gelinlerinin başka şehire gönderildikten sonra, kocasını telefonla aradığını, ancak yerini gizlediğini öğrendim. En son M. Bey'le görüştüğümde, **«Biz nerede hata yaptık»** deyişini unutmuyorum.

Evet, **„Biz nerede hata yaptık?"** diyen M. Bey yanıt arıyor.

OLA DÎYA MIN

Gelo dîya min Zerdeştî bû?

Pênasa însanan pir in û pênasa merivan bo hemû însanan ra pir girîng e. Kî ku oldar nîne, bi tişteke din va bawerîya xwe dike û usa dijî. Bê bawerî nabe. Tesîra ol û kevneşopîyên xelkê li ser her kesî pir û hindik heye. Di jîyanê da jî ew tesîr her dîyar e. Ji ber ve yekê jî min hin agahdarîyan li ser olên kevn ya Kurdan komkir. Helbet ev nivîsar gor kovara me ye û ne ku lêkolinek e.

Gor Zerdûştê:

Divê hizr baş bê fikirandin,

Gotin baş bê gotinê,

Îş baş bê çêkirinê.

Zerdûştî olek gelek kevn e û di beyna 6-7 hezar sal Berê Zayîna Îsa, ola resmî ya erdê ku îro Îran û Kurdistanê ye. Avaker û pêxember jî Zerdûşt bûye.

Zerdûşt, gor gotina Mary Boyce; bere dema dîrok, kingê ji Dewra Kevir derbasî Dewra Tonçê bûyîne da Berê Îsayê, di sala 1200-1400an da jîyaye.

Di vê olê da agir û av cîyên sereke digrin. Ji ber ku di wan çaxan da av û agir di jîyana însanan da du elementên girîng bûne.

Navê pirtûka Zerdûştê AVESTA ye. Zend Avesta wek helbestan hatîye nivîsandinê. Helbestên dînî û metelok in. Navên wan GATA ne. Qasî 238-248 Gata di nav pirtûka Avestayê da cîh girtine û pênc beş in. (Eh-nud Gata, Uşnud Gata, Spentmend Gata, Vo-hu Hişter Gata û Vehişteşt Gata)

Navek din ya Zerdûştê, Yezdan e. Gor Zerdûştê şerek bêdawî di beyna qencî û xirabîyê da her heye. Di ruhe merivan da jî ew du quwet her tim pev diçin. Di vê pevçûnê da Ahura Mazda (Hurmuz) qencîyê, Ahrîman jî

Sembola Ola Zerdûşt

xirabîyê temsîl dike. Di vê pevçûnê da kî serdikeve, dilxwazî û meylidarîya mîrovan jî her usa eşkere dibe.

Çawa me got, Ahura Mazda Xwedayê qencîyê ye, Ahrîman jî di bin baskên Ahura Mazda da fen û felan digere û dike. Ahura Mazda jî bi milyaketên qencîyan va (Ahura) dixebite. Ango şerê qencî û xirabîyê her didome. Bi gotinek din qencî himber xirabîyê, xirabî himber qencîyê her dixebitin. Dîsa av û agir, tarîfî himberê ronahîyê, rindî dijî nerindîyê, rastî himberî derewê bû. Ewana jî di nav jîyanê da himberê hevdu rawestîyan e. Ango di jîyanê da her tişt du ruyê wî heye û himberê hevdu disekin. Em dikarin bêjin Zerdûştî dualîst e, ango du alî ye. Li ser vê bingeha vê felsefê hatîye avakirinê.

Her usa di vê ola me da Bihuşt u Dojeh heye. Dîn û olên ku li pey Zerdûştîyê hatine, evî yekî jê standine. Dîsa Yunanan jî di bin tesîra Zerdûştî yê pey ra hatine gelek is-

tifade kirine û pir fîlozof ji wan deran gîhane.

Nietzsche, ji felsefe, karakter û jîyana Zerdûştê (Yezdan) wek sembolek hildaye. Bi navê "Zerdûşt uha dipeyîve" (Also spach Zarathustra) nivîsîye.

Di Zerdûştî da idealek baş jî, qiymet nedana pere-pûl e. Dibe ku em dikarin bêjin bingeha Sofîzmê ye. Tişteke din jî balkêş e. Di vê ola me ya qedîm da jin û mêr wekhevdu tê dîtinê. Ji ber vê yekê ye ku jinên Kurd gor xelkên cînar hin azad in. Xên ji îdare kirina malê hin caran serokeşîr bûne, hin caran jî dewlet îdare kirine, wek Mestûre Xanim.

Ev qederî bist sal e ku ez li Elmanyayê dijîm. Heta nuha bi Kîjan Elmanan va min hevaltî kirîye, hemûyan ji min ra gotine "Gor min tu Mislîman nîn î." Min jî ji wana ra gotîye, "Belê ez ne Muhemedî me." Le pişt ra li ser gotinên wana gelek fikirîme. Dê û bavê xwe anîye bîra xwe. Wana muqabilê hev danîye, ji alîyê dîn û ol carek din anîye bîra xwe. Ji ber ku, perwerdeya pêşîn li malê dibe.

Di piçûktîya min da bavê min, min şande ber meleyek ku herfên Erebi her usa Quranê hînbibim. Xoco Quranê bi zimanê Erebi hînî me dikir. Min fehm nedikir û ezber dikir. Le pir derbas nedibû min ji bîr dikir. Bi kurtî xweşê min nediçû û min nedixwest di dersên xwe da pêşva biçim. Me zarok bavê xwe pir nedidît, ji ber ku ew her tim kar dikir. Lê, bavê min şert û şirûtên Mislîmanetîyê tînande cîh.

Lê belê dîya min... Her tim li mal û li ber çavên me bû. Nimêj nedikir, rojî jî car caran. Carna bavê min zorê dida û ew nimêj dikir. Lê ne wek bavê min dîr û dirêj, nimêjê wê gelek kurt dikişand. Te bala xwe didayê du sê hefte paşê nimêj û taetê xwe terk dikir.

Gor dîya min, qencî û xirabî, raman û dilê

merivan da hebû. Ew jî zehf muhîm bû. Kî ku kifir dikir, gor dîya min ew ne mirovek oldar bû. Kingê daxwazek wê hebûya, diçû ser gorên pîroz li ser merzelên wana pîne û potik girêdida. Bê deng dua dikir, yê bi deng jî piranî gazî "Xizir û Geylanî" dikir.

Di dîwarên mala me da xaliçek li ser resma Tawûs her tim dardakirî bû. Helbet pir malên Kurdan da ew xaliçe mîrov dikarî bidîta. Bo wê ew tişteke pîroz bû. Me zarok fehm nedikir, bo çi ew pîroz e?

Tendûr û ocaxên ku agir jê hildihat piranî li derva li mitfexê bûn, eger li koçikê eger li tendûr û ocaxan da bûn tu caran netemirand. Nedihîşt ku yekê din jî bitemirîne. Tenê digt'; "Guneh e."

Bi taybetî şevên pêncşem û îniyê bo dîya min gelek girîng bûn. Her usa baş tê bîra min, bavê min digot: Eger ez bimirim, bila di şeva pêncşemê da ez bimirim. Herdik jî dema sond dixwarin li ser Quranê, gava merivê pêşber bawer nedikir, "Mishefa Reş" li ser zêde dikir.

Dîya min di roja îniyê pey nimêjvanên li mizgeftê da vedigerîyan, diçû li ber derî an jî li pişt dîwara xanî, anaxtarek dixweste bin piyê xwe û bê deng nîyetek dikir. Paşê li benda însanên li kûçê derbas bûyî û gotinên wan yê pêşîn dima. Gor gotinên wana derdixist, çika wê nîyeta wê bi cîh were an na.

Haa, min ji bîr kir. Dîya min xelkê Bazîdê, bavê min xelkê Qersê ye. Hin caran ji Bazîdîyan ra dibêjin, "Bavêzdî." Çawa em gişk dizanin, berê Şerê Cîhanê yê Yekemîn li mintiqê me da Kurdên Êzdî û Mislîman tev Ermenîyan dijîyan. Dema qirkirina Ermenîyan da Kurdên Êzdî jî gel wana revîne alîyê Ermenîstanê.

Bandora Zerdûştîyê li ser însanên Kurd, çi Mislîman, çi Êzdî, çi Elewî be îro jî her heye. Biratî, başî, qencî, aşitî û azadi her para we be, xwendevanên delal.

Arkadaşlarla toplandık ve sinemaya gitmeye karar verdik. Benim için iki kere önemli bir olaydı bu. İnsan çok çocuklu olunca öyle aklına eseni hemen yaşama geçiremiyor, dolayısıyla sinemaya gitme fikri bile tek başına beni heyecanlandırmıştı. Kanadalı bir Ermeni yönetmen filmiydi bu ve konu Kürdistan'da geçiyordu.

Sinema salonundan içeri girerken neyle karşılaşmayı umuyordum bilemiyorum, ama çıktığımda; bir Türk olduğum için iki, kadın olduğum için çok etkilenmişim.

Anlaşıldığı üzere konu Ermeni mezalimi üzerine kurulmuştu. Ama öyle sanıldığı gibi kaba bir anlatımla, kan ve barut edebiyatıyla sunulmamıştı film izleyenlere. Zaman zaman anlaşılması zorlaştırarak kadar çok farklı kesitlerle sunulmuştu. Bir ressamın Van'da geçen çocukluğu ve orada yaşadıklarının, tüm hayatına yansımalarını anlatıyordu. Filmi izlerken zaman zaman ben de elimde olmadan geçmişe gidiyordum.

Filmin kahramanlarından biri, Van'da yaşananları anlatırken şu cümleyi kullandı. „ Biz orada sadece toprağımızı kaybetmedik, pek çok şeyi de beraberinde yitirdik. Oradaki insanlar bizden öylesine nefret ediyorlardı ki, bunu kelimelerle anlatmak mümkün değil.“ Ne kadar doğru ve yerinde bir söz. Evet yıllarca bu insanlardan nefret etmişim, hem de hayatımda tek bir Ermeni bile tanımadan. Görmediğim, bilmediğim, dokunmadığım bu insanlardan neden nefret etmem gerekmişti? Ve bu nasıl başarılmıştı?

Eğitimi ülkede yapanlar bilir. Sözümona çocukları araştırmaya teşvik etmek için

hemen hemen her dersten, sene sonuna kadar hazırlanmak üzere dönem ödevleri verilir. Amaç çocukları kütüphanelere yönlendirmek ve 'araştırmacı'

ruhlarını geliştirmektir. Bu ödevlerin bizim için anlamı ise, angaryadan başka bir şey değildi. Bizler iki kitap alıp, onu baştan sona okumadan, bazı bölümlerinden a-lıntı yaparak, ödevimi-zi hazırlamış olmanın huzuruyla öğretmeni-

mize verirdik. Başlan-gıçta çok masum bir işlem gibi görünse de, bu-na benzer bir ödev, benim yıllarca Ermenilerden nefret et-meme neden olmuştu. Ortaokul birinci sını-fa gidiyordum, yani 12 yaşındayım. Bana ve-rilen konu; Ermenilerin, Türkleri nasıl kat-lettiklerini anlatan bir ödev hazırlamaktı. Konuyla ilgili okuduğum kitapların bende yaptığı tahribatı çok uzun yıllar üzerimden atamadım. Kitapları okurken hem ağlıyor, hem de Ermenilerden düşünemeyeceğiniz kadar nefret ediyordum.

Tarihin bize anlatılardan çok daha farklı yaşandığını kavradığım zamanlarda bile söz konusu Ermeniler olduğunda, mutlaka onlara yapılanı hafifletecek nedenler buluyordum. Sanki beynim dumura uğruyor ve ben objektif düşünemiyordum. Tıpkı filmdeki kahramanın anlamak istemediği gibi. Filmde, Ermenileri Van'dan 'temizlemekle' görevlendirilen Subay'ı bir Türk canlandırıyor. O da filmde oynamasına rağmen anlatılanların doğruluğuna inanmıyordu. Aslında belki de inanmak istemiyorduk, ya da bir devletin kendi himayesi altında yaşayan insanlara bu denli vahşi, bu denli acımasız davranabileceğini kabullenemiyorduk içten içe.

Bu konuda bahanem hemen hazır. „Evet, oradaki insanlar sürgüne gönderilerek bir

ARARAT diye bir film ve bir itiraf

bakıma ölüme gönderildiler, ama onlarda geçtikleri köylerde, insanları öldürmekten geri kalmadılar." Böylece, Ermenilere yapılanları masum göstermeye çalışıyordum. Oysa ki gözardı ettiğim şey, bir tarafta kendilerini ve yaşadıkları toprakları korumaya çalışan insanlar, diğer tarafta ise, onları bilinçli olarak ölüme gönderen bir devlet vardı.

Ama inanın bana, tüm bu yazdıklarımı kabul edebilmem yıllarımı aldı. Filmin final sahnesinde seyrettiklerim ise, yaşadığım utancı bir kez daha arttırdı. Savaşlarda bilirsiniz, siz kazanın ya da kaybedin önemli değil, karşı tarafın kadınlarına tecavüz etmek, erkelere verilmiş doğal bir haktır. Bunun için kimse sizi suçlamaz, ayıplamaz ya da yargılamaz, tıpkı dün Müslüman Bosnalı kadınlara, bugün Kürt kadınlarına yapıldığı gibi.

Elbette ki, kahraman Müslüman Osmanlı erkeklerinin de, 'gavur' Ermeni kadınlarının ırzına geçmelerinde hiçbir mahsur yoktu.

Bir Türk askeri, Ermeni bir kadını, kağının üzerine yatırmış ona tecevüz ederken, kadın bir eliyle adamı çaresizce itmeye çalışıyor, diğeriyle de kağının altında saklanan küçük bir kız çocuğunun elini tutuyordu. Bu tabloyu, yaşadığım sürece unutmam mümkün değil.

Eminim o dönemde genelde Ermenilere, özelde ise Ermeni kadınlara yaşatılanlar, filmde anlatılanlardan çok daha fazladır. Bugün Kürt halkına ve Kürt kadınlarına yaşatılanların, gösterilenden çok daha fazla olduğu gibi.

Sevgili Kürt ve Ermeni kadınları! Size yaşatılan bu acılar için, sizlerden halkım ve kendi adıma özür diliyorum ve

BİR KÜRT KADININ GERÇEK HİKAYESİ

Gerçek bir yaşam öyküsüdür anlatacağlarım. Bundan yıllar önce dört erkek kardeşi olan ninemin kardeşlerinden birisi, Şeyh Sait başkaldırısında yakalanıp köyün ortasında 25 arkadaşıyla Türk askerleri tarafından kurşuna dizilir.

Daha sonra ninem dedemle evlenir. Evlendikten altı yıl sonra kocası aşiret kavgasında vurulur. Dört çocukla ortada kalan nineme kayınları bakar. Bu arada çocuklarda büyür. En büyük çocuğu onüç yaşına gelmiştir, en küçüğü de altı yaşındadır. Ninemin kayını, çocukların amcaları, yengesine göz koymuştur.

Nineme göz koyan amcam, altı yaşındaki Ali'ye bir gün yaklaşır ve şöyle der: "Ben mi senin annenle evleneyim, yoksa amcan Hasan mı evlensin?" Tabii küçük Ali bu sözleri ömrünün son atmış yaşına kadar unutmayacaktı.

Neyse ninem kocasının ölümünden yedi yıl sonra bir düğünde halay çekiyormuş. Bunu duyan yakınları da, "gelinimiz evlenmek istiyor, onun için oynuyor" derler ve zaten evli olan kayını tarafından nikah altına alınır.

Geçen zaman içinde çileli ninemin, iki oğlu ve iki kızı daha olur. Oğullarından biri askere gider, bir daha geri dönmez, orada öldü diye kayıtlara geçer. Kızlarından biri de iki yıllık evliken dul kalır. Ve o da tıpkı annesinin kaderini paylaşıp kayınıyla evlendirilir.

Şimdi düşünüyorum da eskiden kocası ölüp dul kalan Kürt kadınlarının bazıları kayınlarıyla evlenmek zorunda kalmışlar. Dileğim o ki, bu gelenek bir daha yaşanmasın. Bu sadece Kürt toplumunda ve kültüründe mi var? Yoksa diğer milletlerde de var mı? Merak ediyorum, Jıyan Dergisi sayesinde inşallah biri çıkar beni ve benim gibi düşünenleri aydınlatır. Bence her yaşlı Kürt kadınının hayatı, bir hikayedir ve şimdiki yeni nesil için gariptir.

Onlar nasıl yaşamış, nasıl çocuk büyütmüşler? Onlar çok zorluk çekmişler.

Saygılar, selamlar

Zelixa

Çocuk Yetiştirmek ve Biz

Nasıl ki, yaşamın her dalında kadın ve erkeğin beraberliği, yardımlaşması, eşit haklara sahip olması zorunluysa, çocuk bakımında ve eğitiminde de kadınla erkeğin, anne baba olarak eşitliği ve beraberliği de zorunludur.

Bence dünyanın en zor işi olan çocuk bakımı ve eğitimi denince akla ilk gelen anne oluyor. Dünyanın en zor işi çünkü, başka işlerde bir hata yaptığın zaman onu tamir edebilme ya da bozup yeniden yapma olanağın olabiliyor. Ya da canın istemediği zaman veya hasta olduğun zaman yapmayabilir ya da erteleyebilirsin. Veya yanlış ya da çok güzel bulmadığın bir işi saklayabilir başkalarına göstermeyebilirsin.

Ama çocuk eğitimi öyle değil. Çocuk dünyaya geldiğinden itibaren bakımı ve eğitimi başlıyor. "Allah uzun ömür versin" derler, "vatanına ve milletine hayırlı bir evlat olur inşallah" derler ve yükü annenin omzuna yüklerler. Öyle bir yük ki, yorulduğunda indiremezsin, hasta olduğunda bir kenara koyamazsın, izne ayrılamazsın, hafta sonları bırakıp da dinlenemezsin, geceleri bile taşırsın. Ve sen anne olarak bütün bunları kendin için değil, çocuğunun kendi ayakları üzerinde durması, kendini kurtarması ve toplumda iyi bir yer edinmesi için yaparsın. Yani dünyaya getiriyorsun, bakıyor ve eğitiyorsun ve topluma sunuyorsun. Bütün bunları yalnız başına yapmak çok zor, bir desteğe, yardıma ihtiyacın oluyor. Çocuğun belli bir yaştan itibaren okulda gördüğü eğitimin yanında evde de çocuğa bakmak ve eğitmek için annenin yalnız kalmaması gerekir diye düşünüyorum. Bu, özellikle yabancı bir ülkede olan biz anneler için çok

daha önemli. Kendi ülkemizde çocuklarımızın eğitiminde ailenin ve kendi toplumumuzun dolaylı da olsa yardımı oluyordu. Çocukların büyüdüğü çevre apayrıydı. Çocuk dağları ve taşları, gürül gürül akan nehirleri kitap üzerinde değil de görerek ve yaşayarak öğreniyordu. Okuldaki eğitim dili de farklıydı. Çocuk iki dilde eğitiliyordu. Burada her şey daha da çok emek istiyor. Örneğin bizim Kürdistan'da çocukların çoğu kez, iki dil öğrenmeleri gerekirken bu toplumda bu daha da zorlaşıyor ve üç dile çıkıyor. Çocuk dört mevsimi ayrı ayrı yaşarken burada karı resimlerde görüyor. Örf, adet ve gelenekleri ailenin diğer bireyleri, yani, teyzesi, halası amcası, dayısı tarafından da öğrenirken burada bu da kısıtlanıyor.

Çocuk yabancı bir toplumda bunun yanı sıra ailenin diğer bireylerinin sevgi, ilgi ve sıcaklığından da yoksundur. Aile ortamındaki sıcaklık ve sevgi bence eğitimin temel taşıdır. Bunun yanı sıra bir de çocuk eğitiminde anne ve babanın beraber koydukları kurallar ve bu kuralları uygulamada istikrarlı olmaları çok önemlidir.

Kısacası işimiz zor, hele bir de yabancı bir ülkede olduğumuzdan işimiz daha da zorlaşıyor. Ve bu zor işi yabancı bir toplumda bir çok şeyin yanı sıra yapmak zorundayız. Öyle ya işimiz sadece çocuk yetiştirmekten ibaret değil ki.

Zor da olsa bu bizim işimiz, yapmak zorundayız. Ama bu, ne yalnız başına annenin ve nede yalnız başına babanın işidir. Bununla ancak anne ve baba olarak beraber uğraşsaksak başarıya ulaşabiliriz. Birbirimizi destekleyerek, engelleyerek değil.

Araştırmalar gösteriyor ki Hollanda'da ya-

bancı çocuklar eğitimde çok geri durum-
dalar. Ve bu geri kalmışlığın nedenini ai-
leye bağlıyorlar. Araştırmalara göre dört
yaşında ilkokula başlayan yabancı çocuk-
ların büyük bir kısmı, 2,5 yaşındaki bir
çocuğun bilgi ve becerisine sahip. Arada ki
1,5 yıllık eksiklik okul öncesi eğitimin ek-
sikliğine ve ailenin çocuk eğitimine olan
yetersiz ilgisine bağlıyor.

Bu eksikliği gidermek için çeşitli kuruluşlar çeşitli program ve pro-
jeler üretip duruyorlar. Ne yazık ki bizde de di-
ğer yabancılarda olduğu gibi bu program ve pro-
jelere sadece anneler ilgi duyuyor ve katılıyor.

Elbette ki, bunların yararı oluyor. Anneler gerek katıl-
dıkları toplantılarda birbirle-
rinden, gerekse kendilerine sunu-
lan programların içeriğinden bir şeyler öğreniyor. Ve anne aile yapısına ve buna bağlı olarak da çocuk eğitime bir başka açıdan bakmayı öğreniyor. Ama bunları ha-
yata geçirmek, yani evde uygulamak, çocuğa aktarmak çoğu kez anne için çok zor oluyor. Anne, kendini geliştiremiyor ve çocuk eğitimine daha farklı bir gözle bakmaya başlıyor.

Öğrendiklerini uygulamaya çalıştığında anne çoğu zaman evden destek görmüyor aksine tersleniyor, horlanıyor. Annenin bakış açısı değişiyor, yeni yeni fikirler ediniyor. Bu değişim, evde sert tartışmalara hatta kavgalara bile yol açabiliyor. Sanki annenin değişmesi ve çocuk eğitimine farklı bakması babayı ürkütüyor.

Sanki bu farklı bakış çocuğu özünden koparacak, ulusal değer yargılarını kaybettirecek. Çoğu kez "eski köye yeni adet" diye

anne, çocuğun yanında küçümseniyor. Bu anne için bir aşağılanma olduğu gibi çocuk için de bir ikilem teşkil ediyor. Hangi tavrın daha doğru olduğunu kestiremiyor. Çocuk doğal olarak, o an hangi tavır kendisi için cazipse, sevimliyse onu benimliyor. Bu uzun vadede çocuğun anneye ve babaya karşı bir güvensizlik duymasına ve kolay karar vermekte zorluk çekmesine yol açabiliyor.

Kısacası anne çocuğunu büyütürken ve yetiştirirken çok fazla çaba harcıyor. Öyle ki anne, bir birey olarak kendi gereksinimlerini bile unutuyor, kendine zaman ayıramıyor. Ve bütün bunların yanında eğer bir yanlış yapılmışsa, bu yanlış da çoğu kez anneye mal ediliyor. Hani desteklenmeyen, deyim yerindeyse tam aksine sürekli kösteklenen anneye. Bizler, anne olarak çocuklarımızı, kendi ayakları üzerinde durabilen, kendini içinde bulunduğu toplumda da kurtarabilen, ülkesin, halkına yararlı bireyler olarak yetiştirme konusunda eşlerimizden destek ve ilgi istiyoruz. Ama çocukların bakımından tutunda, eğitimine varana kadar her

anneye. Bizler, anne olarak çocuklarımızı, kendi ayakları üzerinde durabilen, kendini içinde bulunduğu toplumda da kurtarabilen, ülkesine, halkına yararlı bireyler olarak yetiştirme konusunda eşlerimizden destek ve ilgi istiyoruz.

Ama çocukların bakımından tutunda, eğitimine varana kadar her alanda.

Ji we ra name şandin, ji bo me cehdek tewş, bêhêvî ye bavocan. Ne kêf dide meriv, ne şewq; ne ezim

distîne meriv jê, ne

tu tîn. Ev

cehd ku, li

cem we

hîç pere

nake. Ser

da jî meriv

di xwe da

şermî dike. Ji alî

din, bi vî awayî xeletî-

kêmasîyên me jî dertên ber çav. Mîna evê namê ku, ji alî biçûkek ji mezinek xwe ra destpêk, bi 'silav' hatî lidarxistin.

Wexta we da ev adet nîn bû, ne bavocan? Lê ew wext, wexta we bû... Di vê dewrê da, me li ser

zimanê xwe pir guhartinan çêkir. Ji ber, hinek biwêj(terim)ên xwe nazik ji bîra xwe çûn. Pê ra jî, ji navbera xwe û mezinan ferqa salan rakir. Mesafa 'hûn'-'we'yên nav xwe û mezintiran, bi 'tu'-'te'yan kin kir. Rê-dirbên ku mezin biçûkan ji hev diqetandin, li hesabê Kurdên vê demê nehatin. Leza xwe hebûn. Bi wan pirsên 'çawan î xûçê?', 'çawan î kekê?' yan, derî li pêşanî (öncelik) ya mezinan girtin. Navberê da, pirsê 'hurmet' li ku ma, li ku hundabû, he-wa-leyê lêkolînanên Kurdîyê hate kirin. Da-wî jî îro, pîr-kal, dê-bav, ap-xal, met-xatî, xûç-keç, beg-banû kî ku dikevin ber devê me, bi barana 'silav'ên xwe, wan şilo pilo dikin, em.

Eynî aqubetê me anî serê 'libê-belê-naxêr'ên xwe jî. Ew ku bavocan, di axaftinên we da pîrên tenikî, zerafetê bûn! Ew

pir jî, di vê dema me da hatin hilweşandin. Şûna wan bi 'haa!'-'e!'-'na' yan ên rehet, bêserêşî hatin tijî kirin.

Şilav ji te ra Bavo can!

Ev dem me got,

dema serbestî, makînetî û mekanîkîyê ye.

Yanê ku, ji hinek biwêjên we

yên wek 'fermo, keremke-keremkin; bi kerema

xwe-ji kerema xwe ra'nan ra hewcê xwe nema bûn em. Û wekî kinc û firaqên xwe, me wan jî avêt ber devê makînen kinc û firaqûştin û erdpaqij kirinan. Dema we da de bavo ev rehetî, ev robotîfî, ev makîne li ku bûn? Hebûna jî, perê we li ku bûn? Ne gelo, ji destê bêmecafîya wê aborî, yan ji qedirşinasîya we ku, we kurdîya xwe bi tim stîl û pêwîstîyên wê bi kar dianî? Loma bû ku bi tenikî û zerafeta Kurdîya me leyîstin nedihat xewn û xeyalê we?

Di warê nivîskî da bavocan, me berê xwe daye avakirinê. Di vê cehdê da em li ser rotayek wisa ne ku, tu dagirkerên şovenîst bi me nikare êdî. Ev îman, nivîskarên Kurd li ser hev zêde dike, di roja me da. Li Kurdistana Bakûr, bi taybetî di navbera 20-30 salên dawî da ango, gelek rojname, pirtûk, kovarên Kurdî hatin afirandin û tîn afirandin. Nivîskarên Kurd bi medîya xwe, çerxa esaretê ji ser zimanê me rakirin carek. Lê kul û bîrînên zimanê me, hindik kûr nînin. Ji sedemên qedexebûna dibistanên me, ji destê tunebûna sazîyên akademîk, di nav nivîskarên me da stîlek hevpar nehatîye sazîkirin hêna. Her nivîskar, bi şêwa xwe ya

herêmî, berhemên xwe digihînin me, vê gav. Ev yek ji bo teknîka wêjeyî çî xesar e, pê nizanin em. Lê wekî temaşevan, bi awê govendek rengîn dinihêrin em li evê jî...

Me vê pênuşê bavocan, di ev govendê da hesbelqeder dît. Bi zora birayê xwe birêz Unal (Akel) ango. Ji rîtm û ahengên nivîsîn bêxeber, car carinan dihejînin evê jî. Eynî belengazî, di rewşa axaftinê da jî, bela serê xwe ne em, bavocan! Eva 20 sal in ku li xurbetê dijîn. Zarûyên me li vir xwendin, li vir gihîştin. Em li welatê xwe bi Tirkî perwerde bûbûn; ew li vir, bi zimanê vî welatî. Ew gihîştin, em bi ber kalîyê çûn. Pirsgirêk û mijuliyên me-wan, layen guhartin. Dinya wan û ya me, bivê nevê dûr bû ji hev. Wexta Kurdên vir jî em gihîştin hev, ji Kurdîya me fehm(!) nakin, hat gotin ji me ra. Loma jî rû bi rû axiftinê da, bi telefon qisekirinan da dîsa Tirkî gihîşt hewara me. Ev bela, di mercên bîyanî da gavên me kintir, dîmena ferhenga me biçûktir kir li me. Wisa wisa ku zar lalik; pênuşa xwe çav korî bûn em.

Meriv ku babocan, bi sal û zemanan di nav êl û eşîrên xwe da nebe; şîn û şahî, şîranî-talîya xwe bi zimanê xwe nede hev, ji hev nestîne; zimanê xwe nexer nav behs-bazaran; parastina xwe ewê heta kuder be? Zimanê ku her daîm ney şixulandin, ney biriqandin, di nav lêvan da girtî bimîn, çî xêr digihîne Kurdê wekên me? Ferhenga ku kulm kulm ji bîra meriv derkeve sû ku şûna xwe peşk bi peşk jî tijî nebe, bi çî sazî tê parêztin? Qelsîya Kurdîya me ya îroyîn, kula xwe ev e? Loma ku, wexta pêwîstîya nivîsarek da, lerza tirsê li pênuşa xwe dikevin? Dinivîsîn û diguhêrin, diguhêrin û dinivîsîn... Û bi rojan. Lê ku tu car jî bi wan nivîsaran razî, qayîl nabin.

Heval bi me û vî halê me zanibin, dê çî bêjin gelo? Nizanim bavocan, bi wan gihîyan te jî hêşandim, yan na?.. Ax bavo, tu çî însanek bisebir, bedew, kamil, nazik, kîbar bûy? Kî ji me, te bi çî awayî biêşanda, te çima enîya xwe nediqermiçand!.. Xeletî, kêmasîyên me, çawa ku bi me bi awê hîcîv didayî fehmkirin!. Ji fexr-pozbilindîyê, ji însan biçûk dîtinê çiqas aciz, dûr bûy!. Distûra xwe tesewuf, felsefa xwe îman bûy, loma rûmetek bilind didayî kullî însanan?. Guh-bala xwe loma didayî her temenên însanan?. Li dorbera te, emsalê xwe kî bûy ku bi zanîn, xoşsohetî û nuktedanîya xwe jin-mêr; cahil-rewşen; mezin-biçûk; feqîr-zengîn herkesî ew qas mat û heyranê xwe dikir?. Dewra te da, kîjan bav bi qasî te ji zarûyên xwe ra bavitî-biratî; dostî-hevaltî; mezinatî-mamostetî dikir? Bi qasî me çend zarûyên bavan dîrok, edebîyat, Ahmedê Xanî, Feqîyê Teyran, Melayê Cizîrîyan; dengbêj-mendbêjan; wêja dîvanan ji bavê xwe hînbûbûn? Kîjan bav bi qasî te mef-hûma 'hînbûn'ê hînî zarûyên xwe kiribû?

Loma di nav êl û eşîrên xwe da, navbera dost û hevalên xwe da mîmarê aram, aşîfî, lihevhatin; heqanîyêtîyan bûy? Loma yek carek em nekiribûy şahêdê pevçûna xwe; zorbetîya mêtantîya xwe?. Ma qey loma baviko, di 56 salîyê xwe da, me her du xwîşkên biçûktir li pey bê per hiştibûy, çûbûy ji nav me, ji 'qelp'...

Bavocan, eva 40 sal zêdetir e ku tu li wê alemê yî. Çend roj berê, di nav resiman da fotoyek te çav pê ketim. Mezinkirina vî hatim ji dilê xwe. Di navbera wan rojên vî çêdikirim da, wekî em li hembera hev, bi hev ra xeberdidan portrê te xelas bû. Eva, ji vê namê ra bûm mehene. Bi salan bavocan, tekmlî nameyên xwe te bi em didayî

xwendin. Vê gav bi vê namê, dora xwendinê em li te tînin. Lê mebesta me, ne keys, ne heyf stendin e. Ev yek, jî hesreta dilê tîn baviko. Dibe ku bêjî, 'ev portre, ev name lê çima piştî ew qas sal-zeman?' Di warê namê da, ma qey bavocan wan çaxan ev teknîk û îmkanetên xwe hebûn em?. Xwedîyên 'roj-name-kovarên xwe Kurdî, ordînator (computer), faks, internet, e-mail'ên îroyîn bûn ku em, ev yek bi cî nedianîn?!..

Lê di warê derengketina portrê te da mehne, xeyda xwe bûm bavocan. We ez xeyîdandibûm ango. Yanê dibê, ji bo perwerdebûna wêne (resim), dewletê ez dişandim Parîsê, we ez ne-şandibûm. Dotira salê (ev piştî te bû), bi dereceyek nadîr, ji îmtîhana Akademîya Sen'etên xweş (Güzel Sanatlar Akademisi) derbas bûbûm, we ez neşandibûm Stenbolê jî.. Wilo jî bi jîyana min, bi dunya min lêyîstibûn hûn... Ji ber wê neheqîyê, her şevên sê mehên sax, we ez di bin lihêfê (ma qey xwedîyê kulan tim wilo dikin?) dabûm girîyandin. Ji resimçêkirinê ez dabûm tovbe kirin. Bûbûn sedema wan 23 salên min, ku destê xwe li ser çixezek wêne neleqandibûm...

Wê li min neheqîyek giran kiribû bavocan. Kula xwe bi sal û salan di dilê xwe derneketibûm. Bi rastî, wexta ku ew qalita te însanî, pêşverû, rewşenbîrîya te dihatîm bîr; wexta ku di warê wêje (edebîyat), matematîk, dîrok, dîn, felsefê û hwn. sewîya çanda te didam ber çav, kula xwe ji nû va, ji nû va xedar dibûm. Aqlê xwe nedigihîştim bavocan, çawa digotim bavekî wilo pêşverû, zanyarek gihîştî, xwedîyê îz'an-aqlêselîm, sedema modêlên gîyan, rîya tehsîla wênevanîyê, li keçek xwe venekiri bû?!... Ne tu ew bûy ku bavocan, wexta mêvanê te rewşenbîr dihatin mala

me, te kullî wênên min bi destê xwe nîşanî (niha ev îşî li cem me, ez bi xwe dikim) wan didayî? Ew nakokî bi xwe diketîyî!?

D i ilm û sen'etê da, eyb tu-ne ye, elîmî bûn em, bavocan. Tehsîla wêne, ferqa xwe ji bijîşk (tîbbîye) çî bû gelo? Dêlva akademîya hunerên xweş, bijîşk bixwestema, te yê ez neşandama Stembol, Enqereyan? Baş e lê, ger li bijîşkê bûma, min ê bi keçik û xortan ra 'anatomî'ya jin û mêran ji akademîyê qat qat vekirîtir nexwenda, neçixêzanda! Ê, ewê çaxê ev astenga ku derketibûm ber tehsîla wênevanîyê sîcê xwe çibû?!?

i wê nakokîyê bavocan, me gelek gelek keçên Kurd mexdûr, ji jîyanê wan sar kir. Şans û firsêtên qabilîyêtên wan zîyan kir. Ew qabilîyet, firsend ku bi dewranên xerabtir, ji xwedîyên xwe heyfa xwe distînin. Ji evê ra wek mînakek em bavocan, belê 23 salên şûn da, me ji nû va dest bi wênan kirin. Her derbên çixêz û boyaxan me bi serê xwe, xwe bi xwe hînî xwe kir. Lê ew beng û hewesa xwe ya wekî îhtiras, di nav 23 salên xwe xeyîdandî da man. Niha wênan çêdikin ji çêkirina xwe ra, lê, tenê ji bo xwe, tenê ji bo egoya xwe, êdî. Ji ber jî, li vî welatê xerîb, li vî bajarê navenda huner-hunermendan ew firsend û pêşniyarên ku derketin pêş me, qedrê xwe neman, ji bo me. Me wan, bi çavê girtî, li ser xweyên xwe zivirandin. Yanê dixwazim bibêjim ku bavocan, her hîs, her hewes di wexta xwe bi kar bê, geş dibe, mehsûl dide û bi kêrî xwe û ciwaka xwe tê. Em nizanin çî tê serê meriv. Lê dizanin ku pîrrê caran hunervanek bi serê xwe, dikare welatek bi hunerek xwe tenê bide nasîn. Çanda dinyê bi wan mînakan tijî ne, ne wisa?. Em ê lê heyanî kîngê, kuder derîyên dibistanan, îmkanên

ilm û huneran li ser keçikên xwe girtî bi-hêlin? Evê bûyera xwe şexsî, me beradayî dananî ber çav zanî bavocan? Were ku me got, hinek 'bav' û 'xwedî'yên keçikên Kurd, bi şaşitî vê nivîsarê bixwînin û ku ey-nî aqûbetê neyînin serê qizên xwe.. di vê roja me da... jî...

Di vê roja me da, ango evê çaxa 21 hezaran da bavocan, hema hema dinya hatiye guhartin. Lê di şertên Kurdistana me da zarûyên qîzîn, dîsa jî mehkûmên neguhartinan in. Ev tofan, ji alî aborî-çandî-civakî; di warê newekhevîya jin-mêr; mafên însanî û ji bo perwerdekirina nesîlên me nû xetereke bêderman e, bavocan. Li hember pêşveçûna me, astengek bêîman e. Di giştîya welatê me da, hêna jî zarûyên qîzîn wekî mal tîen hesêbkirin çimkî. Hêna jî zarûyê qîzîn ji bo karên mal û mêrkirinê tîen xwedîkirin. Li gelek gelek herêman, ser û guhên wan girtî, binperde û çarşef kirî, qutîyên ar û namûsê ne, keçên me hêna.

Kalikên me şêx bûn, ne bavocan? Wan ilmê şerîetê nexwendibûn ne wusa?

Pekî wan çima zema-nê xwe da qîzên xwe binperde nedikir; bêxwestindaxwaza wan, wan nedidan tu mêran?

Newşa we çima qîzan dida xwendin, perwerdekirî dikir?!

Ma qey we qe nizanibû ku, xuyabûna yek tîelê porên serê qismê jinan, seba guneka(!) ya mezintirê ye?

Ewê çaxê, we çima ser û porên me bi laçikmelesan, bi turban-tesetturan nedida girtin?

Ma qey dewranê kalikên me, ne dewra feodalîya xurû, ne berîya sazîya vê dewletê, ne zemanê irz û namûsan bû?

Ma kul (gul) dinyên me qet û qet nînbûn, wan çaxan?

Ha ew birazîya kalê me ku, di wê wextê da bi xulamekî we ra revîyabû, kalê me çima ewê nedabû kuştin?

Çima kalê me bûyerên wiha bi 'qeder' nav dikir û nebûbû sedema qetla keçikên wilo? Ji ber ku 'qetil', di nezera wî ya olî, wijdanî, îmanî da, gunê herî herî mezin bû, loma?

Ev bûyer bira li alîyek bavocan... Ji kuldinya birazîya xwe bi xwe ra tîe çî bêjî? Ew dotmama me jî ku, bi Kurdek bi jin ra revîya bû, 50 sal berê, tîe bîra me. We ewê, bi israra dîya wê, ji mêrik paş va stendibû. Keçik 'neqîz' derketibû... Tu, tu ku bavocan, mezinê ewê famîlya giran bûy, çax jî çaxa kim kime, dum dumayê. Tu ango, du kurên xwe, dehan birazîyên xwe yê ne 18 salî, li bin emirê xwe hazir hebûy... Lo gelo te çima bi yekî ji wan, kul-dinya dotmama me nedabûy kuştin?

Namûsa famîlyê nedabûy paqîjkirin(!), hê ser da jî bi wê şerm û kesrê, xwe weremî kiribûy?

Ew wext, tîelêvîzyon li ku bûn bavocan?..

We kê bida kuştin, dê kî pê dihisîya ku? Ma qey 50-60 sal berê hûn jî xwedîyên murîdan, enîya êl-eşîrên xwe nîn bûn?

Ji urf û adetên me Kurdan yek car bêxerber bûn hûn qey?

'Namûs(!)' ji destçûyîn li cem we çima nedibû sedemê qetlîama qismê keçan?

Lê bavocan, ew dew û dozên namûs(!)ê ku hewaleyê te dibûn, te wan çawa bêxûn, bi xweştî-aştî hel dikir, safî dikir, toxumên nîfaqan ji ortê nedihîşt?

Bavocan, ji te bavê xwe 'însan', pîrsek xwe dawî heme. Dixwazim ewê jî bipirsim lê cî nema. Li Jiyana paşê ra bihelin em wê... Nama xwe nîvcû man çimkî. Divê dumahîka wê bînin ...

28/05/2004

Namus Cinayetlerine' bir bakış

İnsanlık tarihi, toplumsal mücadeleler tarihidir. Ezen-ezilen temeline oturan bu mücadele, yüzyıllardır devam ediyor.

Dünya insanlık ailesi, sorunlarıyla boğuşup, var olma mücadelesi verirken, bir çok yol ve yöneme başvurmuştur. İçinde bulunulan maddi koşulların dayatması sonucunda çeşitli mücadele yöntemlerini yaratmıştır. Bazen şiddet, bazen de barışçı yöntemlerle yapılan mücadeleler, insanlık ailesi için olumlu ve olumsuz neticeler doğurmuştur.

Toplumun çok önemli olan sorunlardan birisi de, kadın sorunudur. Bu sorun, tüm dünyada henüz çözülmemiş sorunların başında yer alıyor. Tüm sorunlarda olduğu gibi, bu sorunu da çözmek için birçok yol ve yöntem denenmiş ve denenmektedir. Ancak benim bu yazıda üzerinde durmak istediğim nokta bu soruna bakış açısı ve sorunun çözümü temelindeki kimi yaklaşımlara dikkatinizi çekmek, okuyucuları bu konuda düşünmeye ve çözüm üretmeye davet etmektir.

Tüm toplumsal sorunların çözümünde olduğu gibi, bir sorunu çözmek için, o sorunu doğru tanımlamamız ve neden-sonuç ilişkilerini iyi değerlendirmemiz gerekiyor. Sorunlara ve onların doğurduğu neticelere, farklı açılardan bakmak, sorunun özünü görmemizi engellemelidir. Sorunun asıl nedenlerini görmeden, ahkâm kesmek ve yorum yapmak doğru değildir. Böyle davranmak, sorunu sulandırmak ve çarpıtmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürmektir. Bu tür bakış açıları kırımca, çözüm yerine çözümsüzlüğe götürür.

Kadın sorunu acaba bir ulus, sınıf, din, mezhep veya bir kültür sorunu mudur? Bu sorun, sıraladığımız kimliklerin hepsini kapsıyor diyebilirsiniz, ya da sadece bir cins sorunudur diyebilirsiniz. Bir toplum içinde,

sahip olduğumuz kimliklerle nasıl bir statü içinde olacağımızı, içinde bulunduğumuz maddi koşullar belirler. Bu yüzden kadın sorunu toplumsal bir sorundur. Ve bu yüzden içinde bulunulan toplumsal yapısı içerisinde ele alınıp çözülebilir. Kadın sorunu, toplumdaki mevcut sorunlarla şu veya bu nedenlerden dolayı birbiriyle ilişkilidir. Bu ilişkiler, her toplumda farklılıklar gösterir. Örneğin, gelişmiş özgür bir ülkenin kadın sorunuyla, sömürge statüsünde olan bir toplumun kadın sorunu bir birlerine benzemedikleri gibi, aynı şekilde de çözülmez. Kendimizi salt cinsiyet çerçevesine hapsederek de kadın sorununu çözemeyiz.

Son yıllarda çokca tartışılan, ancak tam da bir yere oturtulmayan ve her kafadan bir sesin çıkmasına, yorumların yapılmasına sebep olan "namus cinayetleri" de, olayın yaşandığı toplumun öznel koşulları içinde ele alınıp irdelenmelidir. Din, kültür, geri kalmışlık, feodalizm, eğitimsizlik bu sorunu yaratan temel etkenlerin başında yer alır.

Olaya sırf bir yönüyle bakanlar, Kürtlerin dünyadaki gelişmelerden habersiz, biçare, perişan, hiç birşey bilmeyen teknolojiyen, sanayiden, ekonomiden, siyasetten uzak, kendini idare edemez, dünyadan habersiz, "vahşi yaratıklar" şeklinde görülmesine;kanı, ölümü öldürmeyi seven kişiler şeklinde tanınmasına neden oluyorlar. Peki bu şekilde görülmesine neden olan bakış açısı sağlıklı mıdır?

Kürtlerle namus cinayetlerinin özdeşleştirilmesi, Kürt sorununu doğru tanımlamak istemeyen çevrelerin bilinçli olarak ortaya attığı bir düşüncedir. Bu bakış açısıyla çağdaş insanların dikkatini Kürtlerin üzerine çekerken, Kürtleri sırf bu yönüyle cinayet

işleyen eli kanlı insanlar olarak tanıtmak istiyorlar. Başka halklar arasında da var olan bir konuyu tamamen Kürtlere özgü bir şey gibi göstermeye çalışıyorlar. Ne yazık ki, bazı Kürt kadın, aydın, politikacıları ve çevrelerinin de bu bakış açısıyla, bilmeden Kürt düşmanı olanların propagandasına katkı sundukları düşüncesindeyim.

Namus cinayetlerinin ilkelliği tartışılmaz. Ama bu konu irdelenirken, sorunu doğuran nedenleri gözönüne almak, bu ilkelliği bir ırk, sınıf, din ve kültüre mal etmekten uzak durmak gerekir. Her olayda olduğu gibi, bu olaylara düz bir mantıkla bakmak, bir tarafı veya bir kesimi suçlu göstermek, işin kolayına kaçmaktır. Kanımca bu yaklaşım ne gerçekçi, ne de ahlâkidir.

Özellikle basında veya yapılan konferanslarda, söylemlerde, yazılanlarda tüm medya da namus cinayetlerinin en çok Doğu, Güneydoğu'da hatta Güney Kürdistan'da yaşandığı dillendiriliyor. Ne yazık ki, kimi Kürt kadın ve çevreleri de bu söylem ve yazılanlara ortak oluyorlar.

Bunu söylerken, **kendi içimizde yaşanan çirkinlikleri ve eksiklikleri söylemeyelim** demiyorum. Ancak, bunun yolu-yöntemi ve zamanını iyi belirleyip, hangi ortamlarda, hangi seviyede tartışacağımıza, halkımızın özgürlük mücadelesinde bu söylemlerin kimin işine geleceğine ve kimin ekmeğine yağ süreceğini de görmemiz gerektiğine dikkatinizi çekmek istiyorum.

Saddam'ın devrilmesi, Güney Kürdistan'daki ulusal kazanımların elde edilmesi sürecinde, Türk medyasında `namus' cinayetlerinin manşete çıkarılması, özellikle Güney'le ilgili çok abartılı rakamlar verilmesi bir tesadüf değildir. Kürt ulusal mücadelesinin ivme kazandığı bir aşamada yapılan bu yayınların amacı, "vahşi, ilkel Kürt" imajını kitlelerin beynine yerleştirmek anlamına gelmiyor mu?

Diğer taraftan, **Türk devleti, Kürtlerin**

kendi ulusal haklarına kavuşmaması için bizleri yoksayarak, dilimizi kültürümüzü yasaklayarak, varlığımızı inkar ederek, akla hayale sığmayan teoriler üretti Halklar arasında düşmanlık yaparken, bir diğer taraftan da, kendi ırk ve ulusunu yüceltmekten geri kalmadı. "Bir Türk dünyaya beldeldir, en soylu ırk Türk ırkıdır, en iyi şarkıyı Türkler söyler, en iyi yemeği onlar pişirir, en iyi topu onlar oynar, en iyi yalanı onlar söyler, en iyiler onlardır, en kötüler ise onların tekerine çomak sokanlardır.

Bu olayı genişletmek mümkündür. Kadın sorunu bir yana, yaşanan "namus cinayetleri" nin de aynı amaçlarla kullanıldığı inancındayım. Egemen erk, devletin egemen gücü, babanın egemen gücü, patronun egemen gücü vs. bu erkler "haklılık" adına eşitsizliği, kültürlerindeki köhne duyguları mınıcklayarak, insanların beynini karıştırarak, gerçekleri görmelerini engellediler.

Ayrıca önemli bir konuya daha dikkatinizi çekmek istiyorum. Kadına yönelik şiddet ve cinayetlerin sadece geri kalmış toplumlara özgü bir şey olmadığını sizler de biliyorsunuz. Gelişmiş Avrupa ülkelerinde de aynı durumlar yaşanmaktadır. Her toplumda, sevecen, kültürlü, çağdaş yapıdaki bazı insanların da kadın ve çocuklara şiddet kullandıklarını basında okuyoruz.

Bu nedenledir ki, sistemler de tıpkı insanlar gibidir. Kendini yetkinleştirmedikleri sürece yozlaşır, gericileşir ve yok olmaya mahkum olurlar.

Evet, Kürtler de diğer halklar gibi, kendi değer yargılarına, örf ve adetlerine bağlı bir toplumdur. Peki bunun olumlu yönlerini neden görmüyoruz? Bize düşman güçlerin, yapıların, savunduklarını neden biz savunuyoruz? Evet doğrudur, bu konuda söylenenler tümüyle yalan ve yanlış söylemlerdir demiyorum. Ama, kendi yayın organlarımızda, basınımızda, söylemlerimizde, olumsuzluk-

ları daha da abartarak kamuoyuna sunmak bizlerin görevi midir?

Hayır diyorum çünkü, rahatsızlık duyduğumuz şeyleri kendi toplumumuz, örgütlerimiz içinde tartışıp, eksiklikleri dillendirebilir, hatta o sorunları aşma konusundaki öneri, tez ve görüşlerimizi birbirimize sunabiliriz. Ancak, bunu duyumlara dayanarak, sanki yaşanan namus cinayetleri sırf Kürtler içinde yaşanmış gibi göstererek, bu da yetmezmiş gibi sanki Kürtler bilinçli olarak bu cinayetleri işliyormuş gibi sunmak doğru değildir. Bunda içinde yaşadığı sistem ve ortamın payı yokmuşçasına yorum yapmak, "baltayı kendi ayağına vurmak" ya da "kaş yapayım derken göz çıkarmak" anlamına gelmez mi?

Örneğin, Türk yöneticilerinin, Kürdistan'daki feodal yapının dağılması için çaba gösterdiğini ve bu amaçla, feodalleri koruduğunu unutmayalım.

Eğer bir ülkede ciddi toplumsal sorunlar varsa ve bunların çözümü için uygun projeler yapılmıyorsa, bu sorunlar çözülebilir mi?

Eşitsizliğin olduğu yerde, "bunlar gericedir, bunlar ilerlemeyi bilmezler, bunlar bölücüdür, ayrımcıdırlar, dinine çok bağlılar gelenek ve göreneklerine çok bağlıdırlar" demek doğru bir yaklaşım mıdır ve sorunu çözmeye yeterli midir?

Yabancı kamuoyu başta olmak üzere, demokratik kamuoyu da şunu bilmelidir ki, Kürtler söylenildiği kadar ne vahşi, ne gerici, ne ölümlü ne kanı sever, ne de kadınlarını ezmek için özel bir yaşam tarzları vardır.

Kürtler, aksine modernleşmeye açık bir toplumdur. Son iki yıl içinde özellikle Güney Kürdistan'daki gelişmeler ve onun paralelinde toplumsal ve ekonomik gelişmeler tüm dünya basınında yer aldı. Arap ve Kürt bölgeleri kıyaslandığında, Kürt bölgesinin her açıdan daha ilerde olduğunu görüyoruz.

Sömürgecilerin baskısı ve sömürsünden kurtulması halinde, Kürdistan'ın çok kısa bir süre içinde, bölgenin en gelişkin, demokrat ve çağdaş ülkesi olabileceği görülecektir.

Kürt toplumunun feodal yapı içinde yaşamayı kendi tercihiymiş gibi göstermek büyük bir yanılgıdır. Kürtler, eğer feodal yapı içerisinde yaşamaya mahkum edilmişse, bunun ilk suçluları Kürdistan'ı sömürgeleştirmiş olan, "uygar" devletlerdir.

Elbette feodal yapının kadınları ezen yönleri var. Berdel, beşik kertmesi, kumalık vb. kadınlar lehine işleyen yapılarıdır. Peki bu Kürtlerin kendi bilinçli seçimi mi yoksa, egemen güçlerin, Kürtlerin gözlerini açmaması ve haklarını istememesi için bilinçli olarak sürdürdükleri bir yol mu?

Kürt halkının, toprakları üzerinde özgürce yaşama hakkı yokken, kendi ulusal, kültürel, ekonomik yapısını korumaya çalışması sürecinde, karşılaştıkları zorluklar neden görülmüyor?

Dünyanın demokratik güçleri, Kürtlerin özgürlük mücadelesine ne ölçüde katkı sunuyor? Bunun cevabını verirken vicdanları ne kadar rahat?

Ülkesi işgal altında olan, insani ve ulusal haklarından mahrum olan Kürtlere; "dinlerine, ırklarına, kültürlerine bağlılar, gericiler" demek kolay bir söylemdir. Onun yerine, çağdaş ve demokratik yapıya uygun adımlar atarak, Kürt kadınlarında ulusal taleplerini dillendirme olanakları yaratınız. Kürtlerinde insani ve ulusal haklarını özgürce kullanma mücadelesine omuz veriniz.

Özel propaganda alanları açınız, baskı uygulayan ülkeleri tenkit ediniz. Bir başka ezilen ülkenin halkına sahip çıkarken, yanibaşınızdaki mazlum bir başka kadını gerici ve "namus cinayetlerini", feodal yönü köhnemiş gerici değerlere sarılı yapılar olarak göstermekle, sorunların üstesinden gelinmez.

Gitgide bir çıkmaza doğru sürüklenen Irak savaşı dünya gündemine damgasını vurma-

ya devam ediyor.

Hele Amerikalı bir askerın Ebu Garib cezaevinde Iraklı tutuklulara, yapılan işkenceleri belgeleyen fotoğrafları

dışarıya sızdırması, tüm dünya basınını günlerce meşgul etti. Bütün dünya basınında işkence fotoğrafları yayınlandı ve yayınlanmaya devam ediyor. Bu arada Başkan Bush dahil Amerikalı üst düzey yetkililer basın açıklamaları yapıp olayların her yönü ile kötü, insan vicdanını rahatsız edici ve kabul edilemez olduğunu belirttiler. Hatta Amerika Dışişleri Bakanı Colin Powell, bu olayların genel değil belli kişilerin insiyatifinde gerçekleştiğini söyleyerek işkenceye maruz kalanlardan özür diledi. Bununla da kalmayıp suçluların cezalandırılarak işkence görenlere tazminat ödeneceğini tüm dünya kamuoyunun gözleri önünde açıkladı. Tabii bu konuda ne kadar samimi oldukları ayrı bir tartışma konusu.

Bunlar olurken ve işkence belgeleri dünya basınında haklı tepkileri alırken bir başka ülke daha, bu korkunç olayları halkına duyuruyordu. Hem de en sert kelimelerle olayı kınayarak ve yapılanları insanlık dışı olarak niteleyerek. Bütün basını, ülkenin ileri gelenleri hemen herkes olayı şiddet ve nefretle kınıyordu. Üstelik gazetelerden birisi daha ileri giderek yayınladığı fotoğraflardaki çirkin görüntülerin verdiği rahatsızlıktan dolayı okuyucularından özür diliyordu. Bu yorumları okuyanlar, sözü edilen ülkenin kendi insanlarına neler yaptığını bil-

meseler yazılan ve söylenenlere herhalde inanırlardı. Bu ülkeyi çok demokratik ve insan haklarına saygılı bir ülke sanabilirlerdi. Ama gerçek

hiçte öyle değil. Bu güne kadar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde, yaptığı icraatlarla birçok defalar çeşitli cezalara çarptırılmış, işkence, tecavüz,

gözetiminde kayıp ve ölümlerle ünlü olan bu ülke Türkiye'dir. Basın da onun basını. Bu basın şimdiye kadar Türkiye'de, sözü edilen fotoğraflardaki görüntüleri aratan işkenceler hiç olmamış gibi davranıyor.

Sadece basın mı? Amerikalıların Iraklı tutuklulara yaptıkları işkence ve insanlık dışı muameleler karşısında şok olan Türk medyası, bürokrati, askeri, yani bu konuda yorum yapanlar sanki hafıza kaybına uğramışlar. Kendi ülkelerinde ne tür işkenceler ve insanlık dışı muameleler uygulandığını unutup işkence gören Iraklıların kaderine ağlıyorlar. Yaptıklarından dolayı Amerika'yı suçlayan bu kişiler olayların sorumlularının cezalandırılmasını istiyorlar. Hatta işkence yaptığı için yargılanıp ceza alan Amerikalı bir askere verilen cezayı az buluyorlar.

Bunları yazanlar ve söyleyenler bu güne kadar Türkiye'de olan hiç bir işkence, tecavüz ve insan hakları ihlalleri için böylesine acı çekmediler. Hiç bir kınayan açıklama yapmadılar. Hiç kimseden de yapılanlardan dolayı özür dilemediler. Aksine bu insanlık dışı uygulamaları yapanları ödüllendirdiler. Örneğin; İşkence yapanları yakalamadılar, kazara yakaladıysa da en kısa zamanda serbest bıraktılar. Serbest bi-

İKİ YÜZLÜLÜĞÜN

rakamadıklarında da davaların zaman aşımına uğraması için önlerinde olan delilleri bir türlü toplayamadılar.Yani yapılanları gizlemek için her şeyi yapan, bazen de gizlemeye bile gerek duymadan gururla taşıyan ve "vatan" için yaptıklarını söyleyen bu kişilerin, bu olay karşısında takındıkları tutum karşısında insan şaşkınlığına uğramadan edemiyor. Bunlar kendi yaptıklarının ve hâlâ yapmaya devam ettiklerinin gerçekten de unutulduğunu mu sanıyorlar? Yoksa insanları enayi yerine mi koyuyorlar? Çünkü, kendi cezaevlerinde uyguladıkları işkenceler için işkence aletleri ithal eden, tek suçları pankart açmak olan çocuk yaştaki ortaokul, lise öğrencilerine bile tecavüz etme hakkını kendinde gören, gözaltında öldürüp sakat bıraktıklarının sayısını bile bilmeyen, yargısız infazlarla düzene muhalif insanları kırıp geçiren, Newroz ve 1 Mayıslarda toplu

katliamlar yapan, koca bir Kürt halkının en doğal insan haklarını gaspeden bir zihniyetin insanları yapılanları kınıyorlar. Peki kendi ülkelerinde işkenceye uğrayan, tecavüz edilen, yerinden yurdundan edilerek köyleri yakılan, insanca yaşama şansları bile elinden alınanlar karşısında neden sesleri çıkmıyor bu insan hakları savunucularının. Ne zaman bu insanlara yapılanlar kabul edilerek onlardan özür dilenecek?

Gerçek bir insanlık suçu olan ve kime yapılırsa yapılsın hiçbir şekilde kabul edilemeyecek olan işkenceyi kınamak, herkesin yapması gereken insani bir görev. Fakat, kendisi yıllarca daha kötülerini yapmış ve hâlâ da yapmakta olanların, bu yapılanları bildiği halde saklayıp susarak suça ortak olanların değil.

EY KURD JÎ XEW RABE

Ey Kurd ji xewa dîlî helse êvar e

Ev xewa bê pîvan, hezar sal e dijwar e.

Ji destê tabûra pêncâ ya dijmin tu bûye bindest

Tu di xewa dîlî de, lê dijmin bi xwe hişyar e

Tabûra pêncâ ye ko ketiye nav te bi zor

Te dikujî, malê te dixwî, ev ji te ra pir ar e

Destê xwe daye dijmin bi xwe ew dijmin

Çavên wan li qerêja destê karker û cotkar e

Çavê xwe veke, serê xwe rake, dema te ye bes

Di navbera me de ceng û kuştin û hawar e

Belê pê di bend û zencîr û li hawîr me dîwar

... Lê ji tevniqa pîrê ye zencîr û çewalê kayê diwar e

Xwe veşêre, lehî lehîya giran, lehiya sor, dijmin!

Jîna te hindik maye, mirina te hatiye ev car e

Ew diwar û girêk û komik didî ber me hêç...

Dema jîna me û mirina te hatiye naçar e; naçar e...

Cegerxwîn ne dijminê te ye; lê tu dijminê herkes

Xwîna te bi herkesî naxoş û kirêt û pir sar e

CEGERXWÎN

ABİMDEN MEKTUP VAR

Günün yorgunluğu çökmüştü omuzlarıma. Bir an önce çıtır çıtır yanan sobanın üzerinde demlenen çayı yudumlayıp, yatağıma uzanıp düşlere dalmak umuduyla koyuldum evin yoluna. Ağır ağır çıktığım evin merdivenlerinde, babam beni karşıladı. Ve elimde bir kağıt tutuşturdu. Postaneye çağrılıyordum. Ne olabilirdi ki! Neydi, kimdendi! Yorgunluğuma karışan merak ve garip bir heyecan duygusuyla, yani başına oturduğum sobanın sıcaklığının verdiği bedenimdeki rahatlama beni gevşetti. Adeta bayram sabahını bekleyen çocuklar gibiydim. Hani o heyecanla uyuyamaz, uyuyup uyanınca da kimseler uyanmadan, erkenden şeker ve para toplama sevinciyle, komşu kapılarını çalmak için yollara düşerler ya. Ben de uyuyamadım. Biran önce sabah olsa da, postanenin yolunu tutsam diye düşünüp heyecanlanıyordum.

Annemin "hadi kızım uyan, işe geç kalacaksın" sesiyle gözlerimi açtım. "Yaşasın sabah olmuş" diye geçirdim içimden. "Ne zaman uyudum acaba?" diye yatağımda düşünürken, kış yağmurlarının camımı tıklatığı pencerenin perdesini araladım. Yıldızlar, çoktan yerini günün ilk ışıklarına bırakmış, komşu kadın, günün kazancını çıkartmak umuduyla evinin merdivenlerini bir hışımla inmeye başlamıştı. Her sabah onu gördüğümde yüreğim burkular, ama bir o kadar da hayranlıkla bakardım. Kocası, gününü kahvehanelerde geçirirken, o çocuk-

larına bir lokma ekmek getirebilmek umuduyla yıllardır bir soğan tarlasında çalışıp duruyordu.

O sabah da hava yağmurluydu. Yağmurlu havalar beni hüzünlendirir. Ama bugün hüznem yer olmamalıydı. Yağan yağmur top-ağa düşüp umutlarımı yeşertip çoğaltmalı, doğan gün yüzümü aydınlatıp mutluluk gülcükleri açtırmalıydı. Çünkü ben yıllar önce bugün doğmuştum. "Canım annem, kimbilir ne kadar acı çekmiştin beni doğururken" diye geçirdim içimden, annem o an benim içimden geçenleri hissedercesine yanı başımda durdu, beni kollarıyla sarıp, "iyi ki varsın yavrum" dedi ve her zaman ki gibi sıcak öpücüklerinden birini yanağıma kondurdu.

Ben, büyük bir heyecan içinde kahvaltımı yapıp, işyerine doğru yola çıktım. Öğlen paydosuna kadar merak etmekten, kendimi yapacağım işlere bir türlü veremiyordum. İşyerinde oradan oraya dolanıp duruyordum. Patronlarım ve çalışma arkadaşlarım "neyin var" dercesine meraklı gözlerle bakıyorlardı bana. Hayır hayır daha fazla bekleyemezdim. Sonunda izin alarak, işyerinin arabasını alıp, postanenin yolunu tuttum. Kafamda sürekli olarak, "kimden?, Ne gelmiş olabilir?" soruları uçtuğukça, içim daha büyük bir heyecana kapılıyordu. Evet nihayet postanedeydim. Elimdeki kağıdı uzattığım memur beş dakika sonra bir paketle geri döndü. Heyecanla aldım pa-

keti. Uzak bir yerden gelmişti, baktım a-bimdendi. Mutluluktan ve heyecandan kalp atışlarım hızlanmış, yüzümü ateşler bas-mıştı. İçim içime sığmıyordu. Biran önce a-çıp bana gelen hediyeği görmek istiyordum. Büyük heyecan ve telaş içinde tuttuğum pa-ketle, arabaya doğru ilerledim. Arabanın ka-pısını açıp koltuğuma oturduğumda birden arabanın ayaklarımın altından kaydığını his-sedip, korktum. Heyecana kakapılıp, el fre-nini çekmeyi unuttuğumu fark ettim.

Arabanın kontağını tekrar kapatıp, bana ge-len pakette açtığımda birkaç hediye ve bir de büyükçe bir sarı zarf vardı. Telaşla aç-tığım zarfta benim büyütülmüş bir vesika-lık fotoğrafımın yanına yazılmış bir yazı du-ruyordu. Benim için yazılan bu satırları o-kurken, yüreğimin dışarıya fırlayacağından korkuyordum. Farkına varmadan kendiliğ-in-den gözlerimden birkaç damla yanaklarım-dan aşağı düşüvermişti.

Biz, bir birine bağlı yedi kardeşтик. Yedi kardeş bir arada sabahlara uzanan sohbet-lerde kâh güler, kâh ağlardık. Birbirimizin en yakın dostlarıydık. Düzenin yarattığı, ailelerde kız, erkek ayrımı biz de yoktu. Biz de ise, tam tersine birbirimize yakınlaştırıp, paylaşımlarımızı sınırsızlaştıran en önemli yönümüzdü.

"Ama şimdilerde dost sohbetlerimizin ya-pılıp, can türkülerimizin söylendiği akşam-larda yokluğunun verdiği özlemle bir yanı-mız hep buruk, seni anıyoruz sevgili a-bim", diye geçirdim içimden.

Bizlerden kilometrelerce uzaklarda olsa da, biliyorum ki yüreği hep bizimle, bizim de onunla. Bana o gün bu duyguları yaşatan, ağabeyimin mektubunu siz Jiyan okuyucula-riyla paylaşmak istiyorum.

"Yeni bir yıla başlarken"

Aslında ne düşünüyorum biliyor musun? Bir yaş daha büyüdüğünü değil de, daha çok güzelleştiğini. Biz büyüdükten sonra, bilmediklerimiz olmasaydı, yaşam hep bil-diğimiz bir şey olurdu. Belki o zaman her şeyi yaşamış olurduk, ama değil. Gerçek yaşama henüz yeni başlamak üzeresin. Şu ana kadar yaşamımızdan bize ne düştü ki; yalnızca öğrendiklerimiz ve kendimiz, o da güzel olanı zaten. Yaşanılanları ve insanları unutmak bize göre değil. Artık güzel olan şu an ki andır. Benim, senin ve onların anı. Hasretler ayrılıklarla başlarken birbirimizi görememenin vakti de çoğalmaya baş-ladı. Yalnızlıkta bir başa düştü mü günleri yaşamak zorlaşıyor. Hele ilk günler acı bi-raz hafiften çalıyor kapıyı, ama günler geçtikçe hasret biraz daha derinleştiriyor. Çünkü duyulan sevgi, acının geçtiği yer-lerden geçmeyi becerebilirse, acının aç-tığı yaralar tez kapanır ve doğacak olan güzellikler bir gün yüzümüze yansır mutla-ka diye düşünüyorum.

Bizler kendi kendimizin işi olmaya devam ettikçe insanlığımız değer, yaşamımız daha çok özgürlük kazanır... Nasıl yaşa-mayı öğrenebilmek için gidenler ömrü-müzdən gitti. Herşeyi öğrenebiliriz ama herşeyi yaşamak bize göre değildir. Bun-dan sonra payımıza düşen her ne olursa olsun, kalbimiz o pay için çarpsın...

Herşey senin için, bizim için, insan için.

Umutların bir bahar günü her yıl yeniden çoğalsın.

Bilmediğim bir yılın günlerinden birinde, birlikte olabilmek umuduyla

Seni çok seviyorum,

Sevgilerimle

Hakan

5.Ocak.1999

EZILMIŞLIĞIN, SUSMANIN, BUZDAĞINA KARŞI ÇIKMANIN, KONUŞMANIN SICAĞINA... KOMJIN

Yurdumuzdan uzakta, uzak ve yabancı bir ülkenin, uzak ve sakin bir köşesinde buluşmuş insanlardık. Kadındık, Kürttük. Ateşler yakmaya gelmiştik yüreğimizi donduran sorunlara inat. Karşımıza dağdan sorunlar, kara alın yazıları, kötü talihler koyan "kötü kader"e inat. Yaşadığımız "2.cins"liğe sessiz kalan "1.cins"e inat. Kimimiz ufacık bir alevde sundu sıcaklığını. Ama ıssız bir adaya düşmüş yalnız insanın son kibrit çöpünün yaktığı alev kadar değerli ve umut yüklüydü. Kimimiz, bakışları yıllar ötesinden taşırken sevgiyi ve fedakarlığı, 20 yıllık bir mücadele yangınıyla işitti yüreklerimizi. Kimimiz sadece gözlerinin sıcaklığında misafir etti bakışlarımızı.

Biz o gün, o uzak ve yabancı ülkenin, o uzak ve sakin köşesinde, gözleri ve yürekleriyle birlikte ezilmeye, 2.sınıf insan olmaya "hayır" diyen insanlardık. Kadındık, Kürttük. Bir çoğumuzun dili ağızda yaban, kelimeler dudaklarından başka bir dilde dökülüyordu. Ülkemizin gününü karartmak isteyenler dilimizde karalar sunmuştu asırlar boyu. Anadilimiz bize "ana" idi biz onun "yabancı"

çocuklarıydık. Ama gene de şendi yüreğimiz. Ağızımızda dilimiz yaban olsa da uzaklardan esen "Güney rüzgarları" bize yakındı. Varsın biz yüreğimizi yaban dilde anlatalım, varsın kötü yürekli büyücüler kara günler kaynatsınlar kazanlarında ülkemiz için. Özgürlük türkün bu uzak ülkeden bile söylenmeye başlamıştır ey Kürdistan!

Biz senin kızların, o gün, o 2 gün, kadın olmanın güzelliğinde, insan olmanın onurunda, Kürt olmanın bilincinde bir aradaydık. Umutsuzluk uğramadı masalarımıza, sitemlerimiz olsa da birbirimize, öfke dolaşmadı orta yerde. Susmanın öğretildiği cinsimizin, konuştuğu, dile geldiği anlar, umuttan halı dokuttu bize, gece boyu üzerine yüreğimizi serdiğimiziz.

İyi ki kadındık, iyi ki bir başka cinsi ezmenin o ağır hüznü vicdanlarımıza çökmemişti. İyi ki Kürttük bir başka ulusu ezmenin azabını yüzyıllık ceset gibi sırtımızda taşımıyorduk. İyi ki insandık, konuşmayı, gülmeyi ve sevmeyi biliyorduk.

Nice umut, başarı, güzellikler dolu günlere KOMJIN!

S
E
V
D
A
B
E
R
C
İ
L
E

HELBESTA FULKULORÎ A KURDÎ Û JINÊ ÇI PARA XWE DÎ HÛNANA WÊ DE HEYE -2-

CIH Û REWŞA JINÊ DI CIVAKA KURDÎ DE

Bêguman mijara min li ser helbesta destpêkî ya jinê ye û bê çiqas para wê di fulkulora Kurdî de heye. Ji ber vê yekê jî dixwazim hinekî li ser rewşa jina Kurd di civaka Kurdî de bidim xuyakirin, da em bikanin li ber wê ronahîyê mebesta xwe a serekî şirove bikin.

Jin di nav civaka Kurdî de cihekî bilind û bi rêz hebûye. Kurdan keçên xwe, çima ku ne kur in, nekuştine, herwekî ku ji beriya misilmanî li gelek deverên dûrgeha Erebi keçên xwe bi hovîfî dikuştin û gelek ji wan keçan bi saxî binçal dikirin. Kurdan keçên xwe bi bend û werîsan jî girênedane, her-wekî ku li hin welatên Asya Biçûk rûdaye, ku keçên xwe ji zarokî ta ku mezin dibûn dest û lingên wan di bend û zincîran de girêdi-dan, ta ku wan bendan cihê xwe di nav guştê keçê de çêdikir... Bav û bapîrên me bawerîya xwe di vê pendê de ji me re şirove kirine, dema ku dibêjin -Şêr, şêr e, çi jin e, çi mêr e-, Mirov bi karê wî/wê ê baş û bi çelengiya wî/wê dane naskirin; tenê weke mirovek, vêce eger jin be û an jî mêr be; şêr, şêr e, çi mêr be, an jî nêr be.

Vêce jin di nav civaka kurdî de li gora vê penda bav û bapêran cihê xwe di nav civaka xwe de bi rêz û serberzî dîtiye. Mehmûdê Bayezîdî di pirtûka xwe de, ya ku ji qunsulê Rosî (Japa) re nivîsiye, bi vê wateyê dibêje, ku di nav civaka Kurdî de cihê jinê gelek bilind e û mêrê Kurd bi çavê rêz û qîmet lê dinêre, eger hat û du komele mirov yê ku dijmînê hev in, şer kirin û di nav şer de kuş-tî

jî çêbûn, dema jinek di navbera wan de rawesta û lêçeka xwe ji serê xwe êxist û hêvî ji wan kir, yekser şer radiweste û ji bo xatirê wê jinê dar û tivingên xwe davêjin..

Di lêkolînên bihtirên rojhelatnasan de, hatiye ku jin di civaka Kurdî de azad bûye û rûyê xwe ji mêran neveşartîye, li gel mêran rûdine û havpişkî di gotinan de dike û raya wê jî weke ya mêran e. Herweha keç û kur bi hejêkirin hev dixwazin. Di vê barê de V.F Mînoriskî dibêje:

(Di nav civaka her miletî de, ji bo rêzik û nerêtiyên her miletî, rewşa jinê gelekî girîng e. Evaha peywendî bi gelê Kurd ve jî heye, Kurd bihtir ji hemî gelên misilmanan rêz li jinê digirin, jin bê serûkin, bi serbestî û bê fehêtkirin di civatan de dirûnin û bi mêran re hevpişkî di axavtinê de dikin. Û ti dîwar û perde di nav keç û kuran de nînin; baş hevûdu nas dikin. Bi viyana gerdu layan hev distînin û bihtirên caran hestekî evîndarî û romantîkî berfereh serdest e.)

Basîl Nîkîtîn jî di vê barê de dibêje:

Herwekî berê jî me gotiye, ku jina Kurd serûkê li ser rûyê xwe nadeyne. Û herweha, bi mêran re têkilî û rûniştin heye û bi wan re xwediye gotin û raya xwe ye û mêrên wan li gotina wan jî guh digirin.

Oryanta Beyrûtî de li sala 1933 de belav kiribû, dibêje:

Nivîskarê vê gotarê di destpêka lêkolîna xwe de, rexekî gelekî girîng, yê ku di jiyana jinê de berçav dikeve, destnîşan dike; ew jî nebûna cihekî taybet û veder ji mêran, ji jinan re. Evaha jî rê dide jina Kurd ku di kesayetiya xwe de serbest bimîne. Û tê dî-tin

ku ew bendên ku di destûra romanî de, yê ku girêdayî bi desteseriya (wesaye) ser jinê hatine, di rêzikên Kurdî de nînin. Mêrê Kurd ti car rê li azadiya jina xwe teng nake; baweriya wî pê têt û ew dizane ku jin hêjayî wan maf û berpirsîyariyan e, herwekî çawa mêr ji xwe re dibîne, ji jina xwe re jî dibîne.

Bi vê bonê Mehmûdê Bayezîdî jî dibêje, ku jinêd ekradan rûyê xwe ji kes naveşêrin û di ger û tevgera xwe de serbest in.

Herwekî em dizanin ku di dîrokê de gelek ji mirovên navdar bi navê diya xwe hatine navkirin, weke Emînê Perîxanê, Evdalê Zeynê, Emerê Besê û hinên dî.

Helwesta jinê û rêzêgirtina wê ji rexê civaka Kurdî ve bala gelek ji rojhelatnasan kişandiye, ta ku hin ji wan gihane baweriyekê ku di çerxekê de jin di civaka Kurdî de serdestî mêr bûye, ango hikmdarî di destê wê de bûye û paşê hino hino mêr ew dardestî ji dest jinê girtiye. Û di vê barê de hêja Basîl Nêkîtî dibêje:

(Li gel ku bingehê malbata Kurdî a niha li gora dardestiya bavî hatiye damezrandin, belê ta niha hinek ji rêzikan ji bermayên serdestiya dayikî mane. Û ji wan rêzikan; dayik bi raya dayê û wan jinên ku li cihê li-

daykbûna zarokêne nav li zaroka xwe dike.)

V.F Mînoriskî jî di vê barê de dibêje:

(Bêguman e, ku li cem Kurdan gelek rêzgirî li kesayetiya jinê heye û em dibînin ku navê wê ji kurê wê re dibe paşnav, eger jineke hişmend, jîr û jêhatî û sipehî be. Ji bo mînak (Bapîr Şaşan) ango (Bapîr kurê Şaşan) û ev Şaşana ha dayika Bapîr e. Û bi vî rengî Bapîr nav û dengê xwe bi navê diya xwe derdixe.)

Jina Kurd di dîroka kevin de bûye axa, mîr û paşa û eşîrên mezin bindariya wê kirine. Ji van jinan Adile Xanim, li paş mirina mêrê xwe Osman Paşayê Caf ku li sala 1909 pazde salan hikmdariya bajarê Helebce dike û di nav eşîra Caf de nav û dengê xwe derdixe. Adile Xanim sûka bajêr ava dike, dadgehekê ava dike û bi xwe jî di komîta dadmendiye de cih digire, herweha girtîgehekê jî di bajarê Helebce de ji gunehkaran re ava dike. Dibêjin ku Adile Xanim di koçka xwe de rûdinişt û koçka wê jî ji jin û mêran tim teji bû. Û ta sala 1924 ê, dema mirina xwe her paşa bûye. Li ser vê jina hêja Son û Idmonz û gelekên dî bi dirêjahî nivîsîne.

Idmondz behsa Fatime Xan dike, ya ku ji

mêrê xwe piçûktir bûye, lê ji wî zanatir bûye, karê heşt gundan bi rêve dibir. Son dibêje ku ev jina ha tim di civatê de di sermêrê xwe re rûdinişt û bi zanîna xwe hemî xelkên civatê û gundiyan rêz li wê digirtin.

Rabîe Xan, ya ku bala Idmondz kişandiye, jineke xurt û zana bûye. Û bi zanîn û çelengiya xwe bûye seroka nanopêjan li bajarê Silêmaniyê

Jineke dî ya ku destekî dirêj di siyasatê de hebûye, Hefse Xana Neqîb e. Evê jina hêja li sala 1930î de nameyekê ji Civata Giştî ya Miletan re rêdike û doza mafên gelê kurd dîke. Ango Hefse Xan jina yekemîn e, ya ku peywendî bi vê civata herî bilind ya miletan re kiriye. Hefse Xan jina pêşi ye ku dibistana zimanê Kurdî di mala xwe de ji jin û keçên bajarê Silêmaniyê re vekiriye û her ew xanî jî dibê avahiya dibistana pêşî, ya ku bi destûra Engilîz û dewleta Îraqê hatiye vekirin.

Mestûre Xanim, eva ha helbestvaneke zimanê Kurdî ye û di dîroka Kurdî de bi nav û deng e. Û dîwana wê li Kurdistana Başûr hatiye çap kirin. Lê sed mixabin ku ti mînak ji helbestên wê di nav destên min de nînin.

FULKULORA JINÊ

Berê me gotiye ku fulkulora gelêrî ya gelê Kurd gelek dewlemend e û hin ji lêkolînavan gotine ku hoya vê dewlemendiyê nexwendevaniya civaka Kurdî ye; gelê Kurd bi hoya bindestî ne kariye bi zimanê xwe bi-xwêne û nîvişkê hest û niyazên xwe bi nanê pênuşeke zanyarî re bixwe. Vêce ev civaka azad li wan çiyayên azad û serberz, helbestvanê strana fulkolorî dikarî nîvişkê hest û arezuyên xwe bi kefa ser şîrê bêrîvanan re û bi nanê cehî ê fulkolorî re bixwe; bi qeqeba kewan re, bi fira qaz û qumriyan re destê xwe davête pal guhê xwe bi stranî helbesta arezuyên xwe digot. Vêce ji ber vê ye jî em dibînin, ku pareke mezin ji strana fulkolorî ya keç û dayikan e; keç û dayikên ku ta roja îro beşê herî mezin ji xwendin û zanînê bê par mane.

Ji ber ku jin di civaka Kurdî de azad û serbest bûye û bi tena xwe li nav dehl û li ser kaniyan, an jî li bêrîya dudane rojê, ku pez bi mêran re didane bêrê û li nav rezan jin û mêr bi hev re li miştaxan kar dikirin; mewîj û benî radixistin. Û li dawiya her ka-rekî, nemaze li nav rez û benderan, li dema bi-hvedanê keç û kuran bi destên hev digir-

tin û dîlan li dar dixistin û li van cevan-
gehan kulfîkên evîndarî li navbera du dilan
de dibişkivîn û li wir hevîrê helbesta lawik
û heyranan bi aviha li ber neynika tavehey-
va êvaran distiran. Û di vê barê de Meh-
mûdê Bayezîdî ji Qunsulê Rosî Japa re di-
bêje:

(Û ciwanêd wan law û keö û bûk, zivistanan
her şevê li malekê yixnaxê li wê malê ber
hev dibin. Eger saz heyîn sazandî dikutin, e-
ger saz tunînin lawêd dengbêj û bûk û ke-
çê tevî hevûdu bêrita dibêjin û distirin û
govendê digirin û direqisin, heta nêzîkî si-
behê. Îcarê her kesek belav dibin û diçine
malêd xwe. Ekserê du şevan û sê şevan ca-
rekê elbete yexinaxê di nîva gundiyan ên
Ekradan dibitin...)

Li vir mirov dibîne bê çiqas jin di civaka
Kurdî de azad bûye; ji niha bihtir serbest
jiyaye. Ji ber vê ye ku para jinê jî weke ya
mêr di hunandina stran, lawik û heyranan
de, stranên şînê û lorandina li ber dergûşê,
stranên kar; destarhêrik, tevn û bêrî.. he-
bûye. Û ji fulkolorê dayikê:

LORANDIN

Dayik li ber dergûşa xwe dirûnişt û ji pi-
çûkê xwe re bi dilovanî dilorand. Car hebû

ku ji dilekî xembar, an jî ji dilekî pir ji şahî
û kameranî dayikê digot û dibiland. Ev mî-
naka xwarê hinek ji lorandina dayikê ye:

LORIYA FATÊ

Ev lorandina ha ji devê jineke Kurd , ya ku
navê wê Fatê ye hatiye girtin. Çîroka wê jî
di kovara Hawarê de hatiye nivîsîn, ku kurê
vê jinê di şerê Biraahîm Paşayê Misrî de ha-
tiye kuştin. Vêce ev dayika dilkovan, sewesî
bûbû û bi rêde jî diçû û ev loriya ha dilo-
rand. Û min jî ev çend malik jê nivîsîn:

*Dergûşa min ji dêr e
Min daye kewê êr e (nêr e?)
Ez çî bikim ji vê dergûşê
Dergûşeke bêxêr e
Lorî, lorî dergûşê lorî*

*Mi dest daye hawîrdorê
Mi rebenê li mi korê
Celad dike li dila zorê
Lorî lorî dergûşê lorî.*

LAWIK Û HEYRAN:

Lawik û heyran cihekî mezin ji fulkolora
Kurdî digirin.

Pareke mezin ya keçik û jinan jî di stranên

lawik û heyranan de heye. Jinê di warê evîndarî de, bi hezaran lawik û heyran gotine. Di van malikên xwarê de, xurtiya dildarî û evîniya bi rastî dide xuyakirin û çî keç, an jî kur be, her tiştî bi goriya dildariya xwe dikin û amade ne di bin bazikê evîniya xwe de, ku bi hev re bijîn, di hem-bêza hev de bin, bi her corê hejarî jî bijîn, ne xem e. Vêce bi vî rengê xwarê di van çend malikan de, çî keç be, an jî xort be vê helbestê bi stiranî dibêjin:

*Bila dilî bi dil bê
Bila balgehê bin serê me kevir bê
Cihê (doşeka) bin me erdeke hişk bê,
nivîna me asmanekî bilind bê*

Di fulkulora Kurdî de, her tişt aşkere ye û keç bi hemî azadiyekê pesnê laçê xwe û ciwaniya xwe dide, û maçên di bin guharan re û li navbera memikên xwe li ser zêreseniyekê di bin destê şevê de, an jî li cevanekî pêşkêş bi evîndarê xwe dike. Û bi vê boneyê mamosta Elî Seydo Goranî dibêje: (Evîna xelkên Ewropa bi lêvan hevdû maç dikin. Lê Kurmanc evîniya wan bi maçkirina bin guhar û maçkirina navcotên memikan şa-nî dikin). Vêce di van malikên xwarê de, rastiya vê gotinê diyar dibe:

*Heyran jaro, Zaxokê li min eywan e
Di bin re deşt e, di ser re buxçên gulên e
Heçiyê dermanê nexweş û tawiyên nasneke
Ezê bidime delalê dila fincanek
ji xwêhdana nav memika*

Di straneke dî de jî keçik dibêje:

*Lawiko ji şeva nivê şevê û pê de
Were tewafa xan û manê gerdênê
Devê xwe berde navbera biskên min
têl bi têl e
Bila bête dengê qulqula xuhdanê û guhêr e.*

Li vir mebesta keçê; ku hingê wê henek û laqirdiyan bikin, xuhdan wê weke çemekî biherike; dengê qulqula avê û çinge çinga gu-

haran, ku bixwe jî mûsîqa evîniyê ye.

Di straneke dî de:

*Lawikê min tê ji gêlî de
Ebakî Tilehferî bi sêrî de
Ramûsanek da min, xweş bû di ber piştî de.*

Di fulkulora me de diyar dibe ku pileya hejêkirinê di civaka Kurdî de gelek bilinde û hîç şermî tê de nîne, ji lewra jî keç navê xwe û yê dildarê xwe bi aşkere dibêje; bê tirs û bê şermî, herweke ku di van malikan de hatiye:

*Mîro şeva me çû bi heneka û laqirdiya
Ezê cihê ji xwe û delalê dilê xwe re
deynim li ser xaniya
Gava mîrê zirav tê tevdana
sing û berên Cazyâ Mihê
Ezê bêjim, ma ne xweştir e
ji hingivê Sêrtê,
ji nîvişkê Jêmilka, ji qeymaxê miya.*

Di nav gelî newalan de, keç û kur pêngî hev dihatin û her yek li ser êşa dî stran digotin. Keç ji xelkê re û bê şerm û tirs nijadê dildarê xwe, cih û karê wî li wê çolê nîşan dike. Mebesta wê ew e ku ew xort ageh li wê bibe û bizane ku wê stranê ji wî re dibêje û bi dengê bilind xwe bi heyrana wî jî dike û bi stranî dibêje:

*Heyranê min tê ji geliya
Ezê dihna xwe didime Tila Mişarê
Qîrçîra gêrevana, horhora şixrekêşa
Heçî heyranê min nas neke,
heyranê min bi estê xwe bacolî
rûniştîye li diwêla, reşkê dikêşe.*

Di vî stranê de, serdema gêrvenî û şixrekêşiyê dide xuyakirin. Xelk gêrê dikin û şixra dikişênin. Û cih jî Tila Mişarê ye. Di nav civaka Kurdî de, dilketin bê şerm û fehêfî ye. Keç ji ber ku tim li dilketina xwe azad bûye, ji lewra jî revandin bûye adet û li her cih û deman rûdaye. Dema keç û kur di pêşiya hevghandina xwe de pirsgirêkan dibînin, nemerdî nakin, hevûdu direvînin. Û

di strana BAVÊ FEXRO de keçik dixwaze hev birevînin û derbasî binxetê bibin; Ferensa dardestiya binxetê dikir û dibêje:

*Dilê min û Bavê Fexro di hev heye
Her kes zane ne bi dizî ye, aşkere ye.
Destê mi bigire birevîne,
xeta Firensawî li ber me ye.*

Li vir mirov dibîne ku dem, dema nêçîrê ye. Û dilketiyê keçikê, an jî dibe ku yarê jinekê be, nêçîrvanê kewan e; di zimanê me de bêjeya yar, hem dilber e, hem jî car heye ku jina bi mêr jî yarê wê heye.

Di van malikan de karê kewgîrvanî jî ji me re şîrove dike û paşê jî ji me re dide xuya kirin ku kewgîrvan di bin destê şevê de û di berê sibehê de, di nav paxila dilbera xwe de nivistiye.

*Kewgîrvano, kewgîrvanê vê biharê
Te wê rebatê xwe avêtiye erdê,
celab avê-tiye çiqilê evê darê
Li bin destê şevê de, li Şêxkumalê mi
xweş bûye di berê sibehê re,
li ber paxila evê yarê.*

Li gora ku bûye rêzik, keç xwe ji dildarê xwe re pesn dike û xweşkahiya xwe jê re belî dike. Herwekî di van malikên xwarê de keç xwe weke keleşgewreke awirşewat û

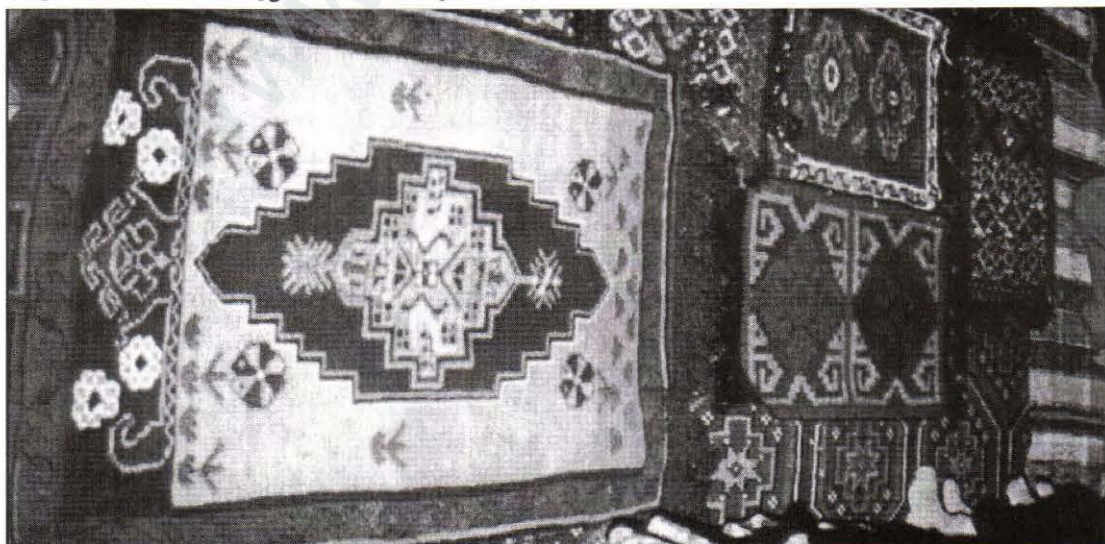
weke kevokeke ser delavan dibîne. Dîsa ji me re diyar dibe ku jin û keçên Kurd xizêm li bêvila xwe didanîn; xizêma ku niha mode ye. Û keç dibêje:

*Heyva gundê me heyveke sava
Xwezîka rojê li min û lawikê min hilatibana
û ne çûba ava
Keleşgewra te yeke xizêmsor e,
dêm digul e,
awir şewate mînaye kevoka ser delava*

Jina Kurd ku ji mêrê xwe hez ne dikir, bi stranî diltengiya xwe ji her kesî re aşkere dikir û li nav gelî newalan bi stranî digot. Di van çend rêzikên xwarê de ji me re dide xuya kirin ku danera vê helbestê ji Dêrika Hemko ye; Dêrika kevn, ya ku niha tarek ji tarên bajarê Dêrikê ye (Kurdistana Binxetê). Dide xuyakirin ku ev jin ji mêrê xwe hez nake û tê de hatiye:

*Dêrika Hemko agir pê bikevê,
ya bi mêrg û kanî
Lê çêrîne kihêl û cuwanî
Mi kir û nekir
Ji merdarê mêrê pîs re çare ne kir
Min bi ser dilê xwe de kir
fincanek jehra Silêmanî.*

Dûmahîk heye

Bir Haziran sabahının hissettirdikleri

Sabahın erken saatlerinden birini yaşıyorum. Dışarıda bulanık bir Haziran, gökyüzü sabahın ışığını yansıtmaktan korkuyor. Gün, soğuk yüzünü bugün de göstermekte ısrarlı.

Sabahın mahmurluğu, gecenin bir yarısında beni tatlı uykumdan alıkoyan, o kabus. Bilgisayarın başına oturdum, günün fark etmez bir noktasında pencereden dışarıya baktım öylesine.

Bu geçen dakikalar içinde neleri gördüğüm bilinmez gibi, kâh düşünüyor, kâh duruluyor, kâh gülüyor, kâh kızıyor, hatta kâh ta ...

Sabahın öğleye gebe olduğu anlarda ise, tarif etmekten zorlandığım bir durgunluk çöktü içime, buna birde Haziranın yorgunluğu eklendi. Dün ve önceki günlerde yaşananları ve yarınları düşündüm ...

Yaşamın her aşamasında, günün her saatinde olmasa da, sıkılgan anlarda, saf katışksız, lekesiz, henüz kirletilmemiş duyguları tanımlamak istedim.

Bir Haziran günü, binlerce yıldan beri alışa geldiği bir günü kendi küskünlüğünde kendi hüznünde bir kez daha umursamazca yaşıyordu. Dışarıda ötüşen kuş sesleri, balkonda yeni filizlenmiş mor menekşelerin birbirlerine dokunan yaprakları, dışarıda ağaç yapraklarındaki, dallarındaki rüzgarın sesi, sokak aralarında, arada bir duyulan arabaların ve çocukların sesleri ve günün karanlığındaki derin sessizlik. Hepsi iç içe ve uyumlu bir ahenk içinde, biri diğerini horlamadan, yok saymadan.

Gözlerimi kapatıp, dışarıdaki hüzne ve yalnızlık senfonisine ortak oluncaya kadar bekledim. Kulak verdim güne, elimi uzattım kokan çaya, yanağımı yasladım camdaki soğukluğa. Kokusunu aldım yabancılığın, bu kenttin. Dakikalar sonrasında gözlerimi açtım.

Odamdaki renkleri ve sesleri duyumsamak istedim. El yapımı kilimin yapımında kullanılan renklerin ve yapımındaki ustalıkları, zorlukları düşündüm.

Ne büyük bir ustalık ve titizlikle yapılmıştı, bu sanat eseri. genç kızların hayalleri ve aşkları saklıdır yapılan kilimlerde, derlerden de inanmazdım.

Bu sessiz Haziran gününde, bir usta ressamın tablosunu aratmayacak, içime sevinç aşılayan mavi, yeşil, kırmızı, bej, hatta ustalıklarla kullanılan o siyah.

Bir kadın olmanın getirdiği o insani duyguların, dışarıya yansıtılmamış konuşmaların, bir başkası için feda edilen yaşamın izleri, nerede, renklerde mi gizliydi?

O kilim dokuyan kızlar acılarını ve sevinçlerini bu ilmeklerde mi sakladıklar? Yoksa sorulsa cevabı kilimlerde mi? diyeceklerdi.

Peki biz diğer kadınların, yaşadığı büyük sarsıntıların ve sevinçlerin göstergesi neredeydi. O sevinçler ki, paylaşılırken çoğalmış, o sarsıntılar ki, uzak kalarak katmerleşmiş. Bizi hangi Haziran yağmurları ıslattı. Hangi karanlık gün, bizi yeni güne hazırladı.

Niye genç kızlığımızdaki cesaret, olgunlaştığımız da azalıyor. Neden kendimizi az düşünüyor ve önemsiyoruz? Neden çoğunlukla sorumlu davranmayı biz üsleniyoruz?

İçimizden geldiği gibi konuşmaya başlayınca neden bize ayıp oluyor da, bir karşı cins için ayıp olmuyor.

Neden ben isteklerimi arzularımı dillendirmekte zorlanıyorum da, eşim veya kardeşim zorlanmıyor. Neden babam eve geç gelince hesap soramıyorum da, ben geç gelince tüm aile üstüme geliyor.

Biz neden küçüken içimizden geldiği gibi konuştuğumuzda aman! ayıptır, bir daha böyle konuşursan ağzına biber sürerim de-

nilirdi. Neden biber bize, bal başka ağız-
lara sürülür? Kocalarımız hep demokrat,
kadınlarımız neden her zaman anti-demokrat
olarak görülür? Böyle yazıp konuşunca
neden biz ayrımcı ve fitne oluyoruz?

Küfürlere ve hakaretlere maruz kalındı-
ğında, kocandır küfürde eder, severde söz-
lerine neden biz maruz kalırız?

Kocan bağırdığında, büyüklerimiz, kızım sen
sesini yükseltme, onu alttan al sözleri ne-
den bize nasip olur?

Neden taviz veren hep biz oluyoruz?

'Çok akıllı olduğumuzdan mı? Yoksa çok ap-
tal olduğumuzdan mı?'

Ayrıca, temiz aile çocuğu olmanın ölçüsü,
boyun eğmek midir? Temiz aile çocuğu ol-
mak ağzına biber sürmeyi mi gerektirmeli?

Elbette değil. İşte kafamda bin bir gecenin
bin bir soruları. Kafanız şişti belki ama, ba-
kın bir anın bana hatırlattıklarına.

**Kadın haklarından, çok bahsedince siz
ayrılıkçısınız. Kürtlükten bahsedince siz
bölücüsünüz. Arzu ve isteklerinden bah-
sedince sen bencilsin, özverili olunca sen
aptalsın, doğruyu söyleyince yeri zamanı
değildi...**

Bir an kafam dağıldı ve okul yılıma gitti.
Güzel ve alımlıydım, ama bir o kadar da er-
keksi, işe başlıyorum patronum, o jandarma
gibi kız tuttuğunu koparır. Bu tür nitelen-
dirmelerle büyüdük. Eeeee babasının er-kek
kızı, erkek gibi kadın ne demekse ...

Bazen üzülürdüm, bunca erkek arkadaşım
var. Neden benim de bir özel arkadaşım yok
diye. Bir gün bir erkek arkadaşına açı-lıp
söyledim. Garibim ne diyecek öylece do-nup
kaldı ve sustu, korktu her hal. Çünkü benden
böyle bir yakınmayı duymuş olması onu
şaşırtmıştı.

O gün olabildiğince alımlıydım. Mavi uzun
kollu bir gömlek, yakamda küçük kırmızı bir
fular ve lacivert bir pantolon, hafif to-puklu
siyah bir ayakkabı... Kendimi o gün çok be-
ğenmişim. Saçlarımı da güzel bir fönlemiş
birazda dudaklarıma ruj sürmüştüm. Ken-

dimden o gün oldukça hoşnuttum. Kendim-
den emin adımlarla arkadaşlarla her zaman
ki gibi, dünyadaki olayları, dernekte yaşa-
nanları, Kürtler üzerinde oynanan oyunlar,
yapacağımız eylemlerin kitlesel geçmesi için
nasıl bir yöntem izlemeliyiz... Konuları ko-
nuşmak ve tavla oynamak için kahvede bu-
luştuk.

Arkadaşlarım bu değişikliği görünce, hoşla-
nacağımı bilircesine "vay!" dediler. Ben de
tabi ki olabildiğince kendimden emin tavır-
larla oturdum yerime... İçimden de "ya böy-
le bakımlı olmakla iyi mi ettim, yoksa evet
gerçekten güzelim bunları hak ediyorum"
desem mi diye düşüdüm. İkincisini tercih
ettim.

Masada oturan arkadaşım Betül olabili-
ğince üzgün duruyordu... Ona sormadan
içimden kalıbı basarım ki dedim, bu yine
dernekten birileriyle kavga etmiş. "Ne oldu
Betül" diye sordum. Bir dedim pir dedim.
Arkadaşımın gözlerinden kızgınlık fışkırı-
yordu. "Her şey bitti. Bu kez yönetimdeki
görevimden ayrılmaya kesinlikle karar ver-
dim. Artık bu söylenen, akla hayale sığma-
yan sözlerden yoruldum. Dernektekilerle
yine kavga ettik." Sonra bir hıçkırık, bir
burun silme tekrar hıçkırık tekrar mendil.
Betül ise omuzlarımda

Canım acıyor, canım... Onca emeklere, neden
insanlar incir çekirdeğini doldur-mayan ufak
bir olayı, birini ya da bir sözü, bahane
ediyorlar. Olmaz böyle birşey, biz-lerin en
çok birbirimize sarılması gereken bir
dönemde.

Evet iddiayı kendimce kazamıştım ... Bir an,
ya dedim erkekler, benimle kızlar omuzum-
da ağladığı için konuşmuyor olmasınlar sa-
kın. Yanından uzaklaşıp, başka bir masaya
gitmek istedim. "Pes yani" dedim. Sesli ola-
rak, "sen bu kadar kolay pes edenlerdense
niye yanımdasın" dedim. O tekrar bana sarı-
larak ağlamayı sürdürdü....

Olayı kaldığı yerden, yeniden anlatmaya
başladı. İnsanların çoğu, karşı çıktıkları ko-

nular hakkında, daha doğrudan ve açıkça karşı durmadıklarında, içlerindeki öfkeyi ve yetmezlikleri ancak, ikinci bahaneler yaratarak kendilerini haklı göstermeye çalışırlar. Bunu Betül ve arkadaşlarla sürekli konuşup tartıştık. Neden insanlar çıkmaza girdiklerinde saldırıya geçerler diye, örneğin dedi: Kadın çalışmasını veya kadın çalışmasının içeriğini, önemini, gerek ulusal mücadeleye gerekse kişilerin günlük yaşama ve ailesine katabileceği güzellikleri görmediklerinde veya doğru tanımlamadıklarında, ön yargılarla, büyük bir saldırıya geçerler, kimi zamanda kibar ama, inkar edici bir düzeyde. Birçok toplantı ve çalışmalarda, kadın çalışmasının gereksizliğine, henüz zamanı olmadığına, asıl sorunun ulusal sorundur, kadın sorunu da neymiş, hepimiz gücümüzü bir noktada toplamalıyız diyenler azımsanmayacak düzeyde.

Çoğu da, duygularının kadın düşmanı olduğunu kabul etmez, duygusunu samimiyetle tanımlayacak kadar, cesur davranmıyordur bile. Hatta şimdi bu satırları yazarken, bunu olurda bir erkek arkadaş okursa aman, "bu yine bizim aramıza nifak sokmaya çalışıyor. Kadınlarımızı bize karşı kıskırtmayı amaçlıyor" demesinden korkuyorum. "Ama korkunun ecele faydası yok."

Hayır bekleyin, birbirimizi anlamaya çalışmayı neden denemiyoruz. Bunu söylerken elbette ki, tüm erkekleri dost ve arkadaşları aynı kefeye koyduğumu düşünmeyin. Yiğidi öldür, hakkını yeme. Benim hakkını yemediklerim elbette var.

Neyse, Betül anlatmaya devam ediyor. Kadın haklarını, kadın çalışmasının gerekliliğini ve zorluklarını anlatmak, onlardan yardım istemek. Bir kadını savunur konuma geçmek, çoğu zaman feminizmle eşdeğer görülür. Elbette ki feminizmde kadın haklarını, kadın gücünün doğru kullanılması, yaşamın kadın lehine dönüşmesini isteyen haklı istemler var. Peki bundan biz neden korkuyoruz? Tanımadığımız bir ideoloji, söylem, kişi, kurum, hak-

kında ahkâm kesmek neden bizim işimize gelir?

Ama feminizmi bahane etmek, kadın düşmanı duyguların ortaya çıkarılmasına olanak sağlayan kolay bir yöntemdir. Bu tür insanlar, kadınlarla olan diyaloksuzluğu veya hesaplaşmasını feministlerin üzerine atmakla, hastalığından kurtulabileceğini sanırlar. Ya da kendinde tanımlayamadığı duyguların doğru olduğuna inanmaya çalışırlar.

Kürtlere, komünistlere, alevilere, ateistlere, hatta rahat kendinden emin tavırlara sahip olan birilerine, bir biçimde hoşlanmıyor ve ters düşünüyorsanız, bunu dışa vurma en iyi yolu, siyasal ve toplumsal saldırı yöntemini kullanmaktan geçer çoğu zaman. Böylece çıkışında toplumsal bir haklılık görünüsü kazandırmaya çalışılır, çevresinde kendisine ortak olabilecek, yeni ortaklar aranılır. Bunları bulmaksa çoğu zaman zor değildir.

Bu tür çıkışların en belirgin nedeni, kanımca düşünce yapısından ziyade, ruhsal yapılarla ilgilidir. Kendi çıkışlarındaki, haksız davranış ve düşünmenin gerçek kaynağını bulamayan bu tür kişilere, aynı dille yanıtlar vermek, herkesin tercihi değildir. Karşısındaki kişinin durumuna düşmeme adına çoğu zaman da susarız.

"Bu kişiler çoğu zaman kişisel açmazlarını, kafalarına yerleşmiş tabularını, eksik bilgilerin, yanlış öğrenmelerin pekiştirdiği ön yargılarla, saldırırlar" dedi. "Daha fazla söze gerek yok Betül" dedim. Ama biliyordum ya iş çıkışı ya da bir gün sonra dernekte buluşacak ve barışacaklardı.

Hikaye hep böyle basma kalıp cümlelerle devam eder ya Betül'ü olabildiğince istediği cümlelerle teskin ettikten sonra, masadaki diğer arkadaşlarla birbirimize göz kırıp Betül'ü de alarak şehir parkında çimenlerin üzerinde çekirdek yemeye gittik.

Ayrıca yarın Newroz bayramıydı. Küskünlüğe, kızgınlığa yer yoktu.

2 Nisan'da Alte Feuerwache-Wuppertal'de yazar Nazif Telek ile bir okuma akşamı düzenlendi. Gece KOMJIN ve Wuppertal-Stadtbibliothek tarafından birlikte organize edildi.

Nazif Telek okuma akşamında „Ihr Lieben in Bidl's" adlı kitabından kesitler sundu. Kitapta daha çok mektuplar yer alıyordu. Hasret ve özlem dolu mektuplar. Telek'in müzik eşliğinde okuduğu kitap izleyenler tarafından beğeniyle dinlendi. Zaman zaman Kürdistan'da ve Almanya'da yaşadığı olaylara da değinen Telek, konuşmasını zaman zaman da şiirlerle süsledi.

Sehnsucht

Weit,

sehr weit entfernt

von dir

bin ich in der Fremde,

weit entfernt

von meiner Seele

Spiel für mich

Auf der Hirtenflöte,

bereite das Wild zu,

tanze die alten Tänze

singe unsere Kinderlieder

und arme die Zicklein

nach.

Noch einmal

In der Heimat sein!

Oh, Sehnsucht,

Sehnsucht

Yaklaşık iki saatlik bir okumanın ardından Nazif Telek, katılımcıların sorularını yanıtladı. Gerek organizasyon, gerekse sunum açısından oldukça başarılı geçen program, Kürt mutfağından oluşan yemeklerin sunulmasıyla son buldu.

23.05.2004-13.06.2004 Tarihleri arasında Wuppertal'de bir kültür haftası

düzenlendi.

Bu haftaya Kürtler, Türkler, Hırvatlar, Yunanlılar ve Almanlar katıldı. Çeşitli etkinliklerin sergilendiği haftaya KOMJIN, IKV ile beraber yemek standıyla katıldı.

Ama ne yazık ki bu yıl ne IKV, ne de KOMJIN bir kültür programıyla katılmadı. Hatta bazı Alman kurumlarının bile dikkatini çeken bu durum, bizim açımızdan da eksiklik olarak nitelendirildi. Her ne kadar standa gelen kişilere kurumlarımız hakkında bilgiler verildiyse de, bu çok yeterli olmadı.

28-29-30. 05.04 tarihleri arasında Köln'de geçen yıl olduğu gibi, bu yıl da KOMKAR tarafından geleneksel 2. kitap fuarı düzenlendi. Bir çok yayınevi ve kurumun katıldığı fuarda KOMJIN da stand açtı. Stand da KOMJIN'in çıkarttığı yayınların yanısıra, takılar ve tişörtler de sergilendi.

Standı ziyaret eden kişiler KOMJIN hakkında bilgilendirildi ve kendilerine broşürler verildi.

Geçen yıla kıyasla durgun geçen fuara katılım yine de iyiydi. Durgun geçmesinin en önemli nedeni ise, fuara yapılan çirkin saldırıydı. Yeri gelmişken şunu belirtelim; bu saldırıyı düzenleyen kişileri, KOMJIN olarak şiddetle kınıyoruz. Hele hele bu saldırının bir bayan tarafından başlatılması ise, bizim açımızdan oldukça utanç verici. Birliğin, kardeşliğin ön plana çıkartılması gereken şu günlerde, Kürt kurumlarına yönelik bu tür saldırılarının affedilecek hiç bir yanı yok.

Umarız gelecek yıl, Kürtlerin birlik olmalarından korkan herkese inat, geniş katılımlı ve kitlesel bir fuarda buluşuruz.

"OTONOMÎ DI QURANÊ DA TUNE"

Piştê ku Xumeynî di sala 1979'an da li Îranê rejima Şah werdigerîne û tê şîyanê, gelê Kurd li Kurdistanê Rojhilat radibe û otonomî dixwaze. Her weha, ji bo ku otonomîya Kurdistanê nekeve talûkê û bi ewletî bê meşandin, gelê Kurd dixwaze ku di Îranê da jî demoqrasî bê sazkin.

Bi vê armancê, Kurdên Kurdistanê Rojhilat komeka temsîlkaran pêktînin û dişînin nik Xumeynî. Ew koma temsîlkaran diçe bi Xumeynî ra dipeyve û daxwaza gelê Kurd jê ra dibêje. Lê belê Xumeynî wê daxwazê qabûl nake û dibêje:

- Nabe, ez nikarim daxwaza we qebûl bikim! Ez ne demoqrasî didim Îranê, ne jî otonomî didim Kurdistanê!

Koma temsîlkaran semedê vê yekê dipirse. Xumeynî weha bersîv dide:

- Di Quranê da ne peyvika "demokrasî" heye, ne jî peyvika "otonomî" heye! Vêca tiştê ku di Quranê da tune, ez çawa dikarim qebûl bikim!

ÇIMA ÇAWÎŞ KURDÎ NIZANE?

Rojek du cendirmeyên Tirkî li gundîyekî Kurd rast tîn. Mêrik yek peyvikeka Tirkî jî nizane. Cendirme navê wî dipirsin. Ne fam dike ku çî dibêjin, ne jî dizane bersîva wan bide. Cendirme dipirsin ku ji kêderê ye. Mêrik dîsa fam nake. Cendirme dipirsin ku ji kêderê tê û diçe kêderê. Dîsa deng ji mêrik nayê. Cendirme wî digirin û dibin qerepolê, teslîme çawîşê xwe dikin. Çawîş bang dike zilamekî Tirkîzan û bi alîkarîya wî îfada mêrik digire. Paşê lê hêrs dibe ku çîma Tirkî nizane û bi wê hêrsê diqîre ser:

- Gidî kurê kerê, tu çîma Tirkî nizanî!

Ew zilamê Tirkîzan peyva çawîş werdigerîne Kurdî û bi mêrik dide zanîn. Mêrik jî weha dibêje:

- Ez zilamekî gundî me, nezan û nexwendî me, ji min ra ne kêmayî ye ku ez Tirkî nizanî! Lê belê çawîş xwenda ye û zana ye, tewr du şerît jî li milê wi ne; ma çîma ew Kurdî nizane!

Adresse: Alte Feuerwache
Gathe 6
42107 Wuppertal

Y. Kutluktemur
Konto Nr: 9269820
Stadtparkasse-Wuppertal
BLZ: 330 500 00